

Nr 194

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag rörande beredskapslagring av olja; given Stockholms slott den 19 oktober 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* godkänna av föredragande departementschefen enligt samma protokoll förordade riktlinjer rörande beredskapslagring av olja;

dels ock antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m.;

2) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344) om oljeavgift m. m.; samt

3) förordning om ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges ett program för fortsatt beredskapslagring av mineraloljor under sjuårsperioden 1963—1969. Liksom under innevarande lagringsperiod skall ansvaret för programmets genomförande åvila oljebranschen och storkonsumenterna av olja. Den för jordbrukets traktorer erforderliga lagringen föreslås inordnad i lagringsprogrammet. Bindande regler införes beträffande lokaliseringen av de skyddade lagringsutrymmena. Genom propositionen föreslås sådana ändringar i förordningarna om oljelagring och om oljeavgift som betingas av programmets genomförande. Härjämte föreslås följdändringar i förordningen om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

Den genomsnittliga årskostnaden för ifrågavarande beredskapslagring har i 1961 års priser beräknats till 112 milj. kronor. Av dessa förordas 53 milj. kronor bära finansieras prissägen. Återstående 59 milj. kronor skall utgå till de lagringsskyldiga i form av statliga ränte- och amorteringsfria lån, vilka föreslås indexreglerade.

Förslag
till
förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343)
om oljelagring m. m.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 4 §§, 7 § 2 mom., 8, 9 och 14 §§ förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

För att trygga tillgång inom riket på mineralolja skola säljare och förbrukare av sådan olja här hålla lager därav enligt vad i denna förordning stadgas. Om skyldighet för statlig myndighet att hålla lager av mineralolja skall dock, i stället för bestämmelserna i förordningen, gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

För att trygga tillgång inom riket på mineralolja *för energiförsörjning* skola säljare och förbrukare av sådan olja här hålla lager därav enligt vad i denna förordning stadgas. Om skyldighet för statlig myndighet att hålla lager av mineralolja skall dock, i stället för bestämmelserna i förordningen, gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

Enligt vad — — — — — utvunnen olja.

2 §.

Lagrings- och inköpsskyldigheten avser mineralolja som tillhör någon av följande grupper, nämligen:
bensin, dock icke flygbensin;
fotogen, dock icke flygfotogen;
motorbrännolja;
eldningsolja 1; samt
övriga slag av eldningsolja.
Sådana slag — — — — — annan gruppindelning.
Där ej — — — — — denna paragraf.
Vad i — — — — — inhemsk skiffer.

Lagrings- och inköpsskyldigheten avser mineralolja som tillhör någon av följande grupper, nämligen:
motorbensin, dock icke flygbensin;
fotogen, dock icke flygfotogen;
motorbrännolja;
eldningsolja 1 och 2; samt
övriga slag av eldningsolja.

4 §.

Kungl. Maj:t — — — — — i lager.
Tillsynsmyndigheten skall — — — — —

— — — — — nästkommande kalenderår.
Har lagringsskyldig genom att eftersätta sin uppgiftsskyldighet enligt denna förordning föranlett att lagringsmängden icke kunnat bestämmas före sagda tidpunkt, må tillsynsmyndigheten senare, dock sist före utgången av det år varunder lag-

(Gällande lydelse)

(Förelagen lydelse)

ringsskyldigheten skall fullgöras, besluta härom utan hinder av att den jämlikt första stycket fastställda sammanlagda lagringsmängden kan komma att överskridas.

7 §.

2 mom. Basmängd inom viss grupp av olja är den mängd olja, tillhörande gruppen, som den lagringsskyldige under de i 5 eller 6 § angivna omständigheterna sålt eller förbrukat under basåret eller, om han sålt eller förbrukat olja både under basåret och året eller ettvarvt av de två åren närmast dessförinnan, vad han under dylika omständigheter i genomsnitt för år sålt eller förbrukat under angivna tid.

2 mom. Basmängd inom viss grupp av olja är den mängd olja, tillhörande gruppen, som den lagringsskyldige under de i 5 eller 6 § angivna omständigheterna sålt eller förbrukat under basåret eller, om han sålt eller förbrukat olja både under basåret och året eller ettvarvt av de två åren närmast dessförinnan, vad han under dylika omständigheter i genomsnitt för år sålt eller förbrukat under angivna tid. *Beträffande värmekraftverk må Kungl. Maj:t dock förordna om andra grunder för beräkning av basmängd.*

Vid beräkning — — — — — utrikes trafik.

8 §.

Olja, som lagras enligt denna förordning, skall *förvaras* inom riket på sätt som tillsynsmyndigheten finner ur kontrollsynpunkt godtagbart. I lagret må ej inräknas olja, som är upplagd å provianteringsfrilager eller är föremål för transitering.

Olja, som lagras enligt denna förordning, skall *den lagringsskyldige förvara* inom riket *i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar*, på sätt som tillsynsmyndigheten finner ur kontrollsynpunkt godtagbart. I lagret må ej inräknas olja, som är upplagd å provianteringsfrilager eller är föremål för transitering.

Kungl. Maj:t — — — — — eller

beskjutning.

Det ankommer på tillsynsmyndigheten att under beaktande av beredskapsbehoven besluta om förläggningen av lager som sägs i andra stycket.

9 §.

Tillsynsmyndigheten äger, när skäl äro därtill, efter ansökan medgiva dispens helt eller delvis från lagringsskyldigheten så ock från skyldighet, varom sägs i 8 § *andra stycket*.

Om skyldighet att erlægga oljeavgift, då dispens medgives, gäller vad därom stadgas i förordningen om oljeavgift m. m.

Tillsynsmyndigheten äger, när skäl äro därtill, efter ansökan medgiva dispens helt eller delvis från lagringsskyldigheten så ock från skyldighet, varom sägs i 8 § *första och andra styckena*.

Om skyldighet att erlægga oljeavgift *i vissa fall*, då dispens medgives, gäller vad därom stadgas i förordningen om oljeavgift m. m.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Efter anmaning är envar som inom riket sålt eller förbrukat eller från utrikes ort infört olja skyldig lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om försäljningen, förbrukningen *eller* införseln, som tillsynsmyndigheten finner erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Efter anmaning är envar som inom riket sålt eller förbrukat eller från utrikes ort infört olja skyldig lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om försäljningen, förbrukningen, införseln *eller lagret*, som tillsynsmyndigheten finner erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963 i den mån annat ej följer av vad nedan stadgas.

I fråga om de lagringsmängder envar lagringsskyldig skall hålla i lager under år 1963 skall gälla vad tillsynsmyndigheten därom bestämt intill den 1 januari 1963.

Vad i 8 § första stycket stadgas om att lagringsskyldig skall förvara lager i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar, skall icke äga tillämpning förrän efter utgången av år 1963.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344)
om oljeavgift m. m.**

Härigenom förordnas, att 2, 3 och 5 §§ förordningen den 31 maj 1957 om oljeavgift m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Förelagten lydelse)

2 §.

Lagringsskyldig är pliktig att till staten erlægga oljeavgift,

a) om han erhåller — — — — —
b) om han, utan erhållen dispens, försummar skyldighet, som nyss är sagd.

Lagringsskyldig är pliktig att till staten erlægga oljeavgift,

beskjutning; eller
b) om han, utan erhållen dispens, försummar skyldighet, som nyss är sagd, *eller skyldighet att förvara olja i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar.*

Oljeavgift utgår — — — — — andra stycket.

3 §.

Oljeavgiften beräknas — — — — — hel månad.

Oljeavgiften utgör för kubikmeter och år

för *bensin och fotogen tjuguatta* kronor,
för *motorbrännolja och eldningsolja 1 tjuguen* kronor samt

för övriga slag av eldningsolja *tjugusju* kronor

eller, såvitt rör olja som skall lagras i bergrum eller på därmed jämförligt sätt, nämnda belopp ökade med sex kronor.

För månad — — — — — angivna belopp.

Oljeavgiften utgör för kubikmeter och år

för *motorbensin trettiofem* kronor,
för *fotogen trettioen* kronor,
för *motorbrännolja tjugusex* kronor,

för *eldningsolja 1 och 2 tjugufyra* kronor samt

för övriga slag av eldningsolja *tjugufem* kronor

eller, såvitt rör olja som skall lagras i bergrum eller på därmed jämförligt sätt, nämnda belopp ökade med sex kronor.

5 §.

I fall, som avses i 2 § första stycket b), beräknas oljeavgiften efter den brist, som *framgår* av avgiven uppgift varigenom bristen först yppats, eller, om bristen upptäckts vid undersökning, den brist, som därvid konstaterats.

I fall, som avses i 2 § första stycket b), beräknas oljeavgiften efter den brist, som *framkommer i samband med granskning* av avgiven uppgift varigenom bristen först yppats, eller, om bristen upptäckts vid *särskild* undersökning, den brist, som därvid konstaterats.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Oljeavgift skall — — — — — en månad.
 Sker ej — — — — — samma tidpunkt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963. Under år 1963 skall dock med avseende på oljeavgiftens storlek äldre bestämmelser gälla.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § och 7 § 3 mom. förordningen den 5 december 1958 om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 mom. Skattskyldig, som under de beskattningsår för vilka taxering i första instans verkställes åren 1959—1966 för stadigvarande bruk i rörelse färdigställer anläggning i berg- rum för lagring av mineralolja eller annan anläggning för lagring av mineralolja, som innefattar skäligt skydd mot förstöring genom bomb- anfall eller beskjutning, äger att vid inkomsttaxeringen åtnjuta avdrag för avskrivning å anskaffningskostnaden för anläggningen på sätt nedan i 2 § stadgas. Avdrag för avskrivning som nu sagts medgives endast om anlägg- ningen har en volym av minst 1 000 m³ och anläggningen godkänts av *riksnämnden* för ekonomisk försvars- beredskap.

Skattskyldig, som — — — — — kan företes.

I anskaffningskostnaden — — — — — — — körplaner o. dyl.

2 mom. Det åligger *riksnämnden* för ekonomisk försvarsberedskap att på ansökan av skattskyldig pröva, huruvida anläggning, som i 1 mom. avses, kan godkännas som skyddad anläggning samt att — om så är för- hållandet — utfärda intyg härom. I intyget skall jämväl angivas anlägg-

1 §.

1 mom. Skattskyldig, som under de beskattningsår för vilka taxering i första instans verkställes åren 1959—1973 för stadigvarande bruk i rörelse färdigställer anläggning i berg- rum för lagring av mineralolja eller annan anläggning för lagring av mineralolja, som innefattar skäligt skydd mot förstöring genom bomb- anfall eller beskjutning, äger att vid inkomsttaxeringen åtnjuta avdrag för avskrivning å anskaffningskostnaden för anläggningen på sätt nedan i 2 § stadgas. Avdrag för avskrivning som nu sagts medgives endast om an- läggningen har en volym av minst 1 000 m³ och anläggningen godkänts av *överstyrelsen* för ekonomisk för- svarsberedskap.

2 mom. Det åligger *överstyrelsen* för ekonomisk försvarsberedskap att på ansökan av skattskyldig pröva, huruvida anläggning, som i 1 mom. avses, kan godkännas som skyddad anläggning samt att — om så är för- hållandet — utfärda intyg härom. I intyget skall jämväl angivas anlägg-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ningens volym, tidpunkten för dess färdigställande ävensom uppgifter, som äro erforderliga för dess identifiering.

7 §.

3 mom. Det åligger riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att utfärda intyg utvisande den lagermängd, som enligt vad i 1 mom. sågs skall anses utgöra skattskyldigs tvångslager, samt huruvida den skattskyldige fullgjort sin lagringsskyldighet. Sådant intyg skall riksnämnden senast den 1 april under taxeringsåret tillställa dels den skattskyldige dels ock länsstyrelsen för att överlämnas till den taxeringsnämnd som har att taxera den skattskyldige till statlig inkomstskatt.

ningens volym, tidpunkten för dess färdigställande ävensom uppgifter, som äro erforderliga för dess identifiering.

7 §.

3 mom. Det åligger överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap att utfärda intyg utvisande den lagermängd, som enligt vad i 1 mom. sågs skall anses utgöra skattskyldigs tvångslager, samt huruvida den skattskyldige fullgjort sin lagringsskyldighet. Sådant intyg skall överstyrelsen senast den 1 april under taxeringsåret tillställa dels den skattskyldige dels ock länsstyrelsen för att överlämnas till den taxeringsnämnd som har att taxera den skattskyldige till statlig inkomstskatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 oktober 1962.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *fråga om oljelagring* samt anför därvid följande.

Oljelagringsprogrammet 1958—1962

Skyldighet att beredskapslagra olja infördes redan 1938 och reglerades genom förordningen den 10 juni 1938 (nr 367) angående handel med vissa mineraloljor. Enligt bestämmelserna i förordningen förelåg skyldighet för oljehandeln och de inhemska oljeraffinaderierna att hålla lager motsvarande en procentuell andel av försäljningen under det närmast föregående året. Lagringsplikten uppgick 1957 — det sista år förordningen var tillämplig — till 25 procent för bensin och fotogen samt 15 procent för motor- och pannbrännolja.

Den snabba ökningen efter kriget av förbrukningen av drivmedel och eldningsolja skärpte emellertid kraven på en betryggande lagring. Mot bakgrunden härav tillkallades särskilda sakkunniga — 1955 års oljelagringskommitté — vilka förordade ett nytt system för oljelagringen (SOU 1957: 4). Genom beslut av 1957 års riksdag (prop. 144, rskr 322 och 329) antogs systemet och ett program för lagring av mineralolja under femårsperioden 1958—1962 fastställdes.

Programmet innebar en övergång till fasta lagringsmål för olika oljeslag. Vid fastställandet av dessa lagringsmål beaktades dels den mängd oljeprodukter, som i krig beräknades komma att erfordras under viss tidsperiod — krigsreserven — och dels vad som kunde behövas med hänsyn till olika tänkbara störningar i oljetillförseln under fredstid — försörjningsreserven. Krigsreserven skulle tillgodose behoven för såväl krigsmakten som samhällets övriga områden såsom civilförsvar, kommunikationer, jordbruk samt den krigs- och försörjningsviktiga industrin. Försörjningsreservens storlek bestämdes med hänsyn till vad som ansågs erforderligt för att trygga försörjningen under vintrar med svåra isförhållanden.

Lagringsmålen skulle vara uppnådda vid slutet av perioden och vid be-

räkningen av kvantiteterna utgick man från att årskonsumtionen då — d. v. s. 1962 — skulle ha stigit till sammanlagt drygt 12 milj. m³. Oljelagreringen avsågs att liksom före 1958 handhas främst av oljeföretagen. Med hänsyn bl. a. till angelägenheten av att få till stånd en från beredskapssynpunkt önskvärd spridning av oljelagreringen i landet utvidgades kretsen av lagringsskyldiga. Sålunda blev även de som importerade olja för egen förbrukning samt återförsäljare av olja med en omsättning av lägst 20 000 m³ om året lagringsskyldiga. Vidare föreskrevs lagringsplikt för den, som under en treårsperiod förbrukat mer än 15 000 m³ eldningsolja per anläggning räknat, oavsett om han själv importerat sitt oljebehov eller köpt från olje-handeln inom landet.

För att få till stånd en fortsatt utbyggnad av skyddade oljelagringsutrymmen infördes skyldighet för de lagringspliktiga att förvara viss andel av drivmedlen i sådana utrymmen. Målsättningen för denna lagring begränsades främst av kostnadsskäl till att avse de i krigsreserven ingående kvantiteterna drivmedel, d. v. s. bensen, fotogen och motorbrännolja. Utbyggnaden av sådana anläggningar hade före 1958 skett genom krigsmakten och dåvarande riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap men även i kommunal och enskild regi, väsentligen med statsbidrag till merkostnaderna i jämförelse med kostnaderna för ovanjordsanläggningar (SFS 1948: 73; med ändring SFS 1951: 710).

Investeringskostnaderna för lagringsprogrammets genomförande beräknades till 600 milj. kronor. I detta belopp ingick kostnaderna både för uppförande av cisterner — såväl ovanjordscisterner som skyddade cisterner — och för anskaffning av olja. De löpande kostnaderna för lagerhållningen inräknades däremot icke utan det förutsattes, att oljeföretagen liksom tidigare skulle äga ta ut ersättning för dessa genom prissättningen på oljeprodukterna. Kostnadsberäkningarna för cisternanläggningarna grundades på ett enhetspris av 120 kronor/m³ för ovanjordscisterner och 200 kronor/m³ för skyddade lagringsutrymmen, vilka priser ansågs utgöra ett genomsnitt av de aktuella kostnaderna för uppförande av olika typer av lagringsanläggningar. Vid fastställandet av den totala cisternvolymen utgick man från en fyllnadsgrad av 80 procent i skyddade och 65 procent i oskyddade anläggningar. De totala anläggningskostnaderna för cisterner beräknades uppgå till omkring 350 milj. kronor. Varupriserna utgjordes av importpriserna hösten 1956 och uppgick till för bensen 170, fotogen 160, motorbrännolja 153, eldningsolja 1 147 och övrig eldningsolja 127 kronor/m³. På grundval härav beräknades varukostnaderna för den avsedda lagerökningen till omkring 250 milj. kronor.

Av totalkostnaderna beräknades 500 milj. kronor gälla oljehandels lagring och 100 milj. kronor de lagringspliktiga storkonsumenternas lagring av eldningsolja. Det genomsnittliga årliga investeringsbehovet belöpte sig sålunda till 100 respektive 20 milj. kronor.

Finansieringen av lagringsprogrammet förutsattes till 360 milj. kronor ske med statliga lån, vilket alltså motsvarade 60 procent av den beräknade

totala investeringskostnaden. Enligt förut angivna uppdelning av kostnader-na mellan de båda kategorierna lagringsskyldiga skulle på oljehandeln falla 200 milj. kronor eller 40 milj. kronor om året. En sådan kostnad syntes rimlig särskilt med hänsyn till att huvuddelen av denna eller omkring 25 milj. kronor för år representerade ett mer eller mindre automatiskt kapitalutlägg, som handeln skulle fått vidkännas redan vid en fortsatt tillämpning av 1938 års lagringsbestämmelser. Av de 20 milj. kronor, som beräknades årligen falla på storkonsumenterna, borde dessa i analogi härmed själva bidra med 8 milj. kronor. Härvid beaktades att storkonsumenterna genom det lägre inköpspris på olja, som de förväntades komma i åtnjutande av genom att själva svara för lagringen, erhöll ett visst finansieringsunderlag.

De statliga medlen utbetalas i form av ränte- och amorteringsfria lån som successivt skrives av under en tid av tjugo år. Låneformen har valts för att staten skall kunna kräva återbetalning om lagringsskyldigheten skulle gå ned eller av olika skäl upphöra.

Vid riksdagsbehandlingen av finansieringsfrågan uttalade andra lagutskottet, att därest de kostnadskalkyler, vilka bildade underlag för de i propositionen redovisade beräkningarna av de belopp som avsågs skola anvisas av skattemedel för utbyggnad av lagringsanläggningar, till följd av prisstegringar eller andra oförutsedda omständigheter skulle visa sig i väsentlig mån understiga de verkliga uppkommande kostnaderna, en anslagsmässig ökning av lånebeloppen borde ske så att den avsedda proportionella fördelningen av lagringskostnaderna mellan staten och de lagringsskyldiga bibehölls. Någon ändring i det avseende, som andra lagutskottet antydde, har icke blivit aktuell under lagringsperioden.

I samband med att staten åtog sig en viss del av finansieringen av lagringsprogrammet beslöts om införande av den allmänna energiskatten, som tillkom mot bakgrunden av bl. a. de stora investeringsbehoven inom energiområdet, däribland utbyggnaden av ifrågavarande oljelagring.

Bestämmelser rörande den nuvarande oljelagringsskyldigheten återfinnes i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m. Förordningen är icke tillämplig på statliga myndigheter, beträffande vilkas lagring gäller vad Kungl. Maj:t förordnar. Lagringsskyldigheten omfattar bensen, fotogen, motorbrännolja och eldningsolja, dock med undantag av flygdrivmedel samt olja, som utvunnits ur inhemsk skiffer.

Jämlikt 4 § oljelagringsförordningen fastställer Kungl. Maj:t, enligt grunder som riksdagen godkänt, den mängd olja som skall hållas i lager. Sedan Kungl. Maj:t fastställt lagringsmål för visst år, ankommer det enligt samma paragraf på tillsynsmyndigheten, som är numera överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, att före den 1 juli året dessförinnan bestämma hur mycket olja varje lagringsskyldig skall hålla i lager under lagringsåret. Uppkomsten av lagringsplikt grundar sig på förhållandena under året närmast före det då lagringsskyldigheten bestäms, det s. k. basåret. För förbrukare av olja skall dock lagringsskyldigheten bedömas med hänsyn till förbrukningens storlek under såväl basåret som de två kalenderåren närmast dessförinnan.

Basmängden beräknas med ledning av uppgifter över försäljningen respektive förbrukningen av olja. Dessa är den lagringsskyldige pliktig att utan anmaning lämna tillsynsmyndigheten före den 1 februari året närmast efter basåret. För att denna skall kunna fortlöpande kontrollera att lagringsskyldigheten fullgöres måste den lagringspliktige även varje månad lämna uppgift på sin lagerhållning vid månadsskiftet. Utöver mängden lagrad olja kan uppgiften avse platsen och sättet för förvaringen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att sluta avtal, genom vilket någon frivilligt åtager sig att lagra olja utöver vad som stadgas i förordningen. Denna lagring liksom den lagring, som enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t ålägges statliga myndigheter, skall ingå i det totala lagringsmålet och sålunda frånräknas detta innan fördelningen därav sker mellan de lagringsskyldiga. Enligt förordningen skall oljan förvaras inom landet på sätt som tillsynsmyndigheten finner godtagbart från kontrollsynpunkt. Kungl. Maj:t äger vidare förordna, att bestämd del av lagren skall förvaras i skyddade utrymmen. Tillsynsmyndigheten har befogenhet att medgiva dispens från lagringskyldighet ävensom från skyldighet att förvara lager i skyddade utrymmen. Vidare äger myndigheten lämna tillstånd åt lagringsskyldig att fullgöra sin lagringsplikt genom lagring av annat oljeslag än skyldigheten avser samt att i stället för eldningsolja lagra annat bränsle. Skulle tillförseln av olja avbrytas eller försvaras, äger Kungl. Maj:t medge att lagren helt eller delvis må tagas i anspråk.

Den, som försummar att hålla föreskriven mängd olja i lager eller underlåter att iaktta vad som föreskrivits i fråga om förvaring av oljelager i berg- rum eller annat skyddat utrymme, skall av tillsynsmyndigheten vid vite föreläggas att inom viss tid vidta rättelse. Vid försummelse att fullgöra föreskriven uppgiftsskyldighet, vid vägran att lämna tillträde till lager samt vid underlåtenhet att efter anmodan hålla handelsböcker tillgängliga för granskning ävensom vid avlämnande av oriktig uppgift inträder straffansvar. Vite kan också föreläggas. Uppgift som inhämtas enligt förordningen må icke yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med uppgiften avsedda syftet. Över tillsynsmyndighetens beslut enligt förordningen kan klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär.

För att hindra lagringsskyldig, som icke håller föreskriven mängd olja i lager, från att göra ekonomisk vinning genom att undgå de kostnader andra lagringspliktiga får vidkännas, har genom förordningen den 31 maj 1957 (nr 344) om oljeavgift m. m. förordnats om uttagande av särskilda avgifter. Sådan oljeavgift skall erläggas såväl av den som åsidosätter sin lagringsskyldighet som av den vilken erhåller dispens. I syfte att undvika att någon avsiktligt försummar att lagra för att i stället erlægga avgift, har denna ansetts något böra överstiga de faktiska kostnaderna, vilka därför uppräknats med omkring 10 procent. För år och kubikmeter har avgiften satts till 28 kronor för bensin och fotogen, 21 kronor för motorbrännolja och eldningsolja 1 samt 27 kronor för övriga eldningsoljor. Vid underlåtenhet att förvara lager i skyddat utrymme förhöjs de angivna be-

loppen med 6 kronor. Om det är uppenbart, att oljeavgiften är avsevärt större än den vinning, som den lagringsskyldige gör genom att icke fullgöra sin lagringsplikt, kan tillsynsmyndigheten sätta ned eller helt efterge avgiften. Då synnerliga skäl är för handen kan därutöver Kungl. Maj:t även i andra fall medge befrielse från eller återbäring av oljeavgiften.

Kungl. Maj:t har genom kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 345) med vissa bestämmelser rörande beredskapslagring av olja meddelat närmare föreskrifter angående tillämpningen av förordningarna om oljelagring och oljeavgift.

För att ge tillsynsmyndigheten särskilda möjligheter att samråda med oljehandeln och övriga lagringspliktiga kategorier inom näringslivet i frågor som gäller tillämpningen av förordningarna om oljelagring och oljeavgift har inrättats ett oljelagringsråd. Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för oljelagringsrådet den 31 maj 1957 (nr 346) skall rådet bl. a. framföra de lagringsskyldigas och näringslivets erfarenheter och önskemål av principiell natur rörande beredskapslagringen av olja och vad därmed sammanhänger. Rådet består av ordförande, vice ordförande och ytterligare minst fem ledamöter jämte suppleanter. De förordnas av Kungl. Maj:t för längst tre år. Föredragning inför rådet skall ombesörjas av tillsynsmyndigheten.

I anslutning till lagringsprogrammets påbörjande vidtog statsmakterna vissa åtgärder för att underlätta dess genomförande. Sålunda syftade lagen den 21 februari 1958 (nr 54) om förlagsinteckning i vissa oljelager till att bereda möjligheter för den, som driver handel med mineralolja och på grund därav är skyldig att lagra sådan olja, att få förlagsinteckning i sitt för handelsrörelsen avsedda oljelager. Förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar m. m. innebär att kostnad, som rörelseidkare haft för uppförande av skyddad anläggning för lagring av olja, vid inkomsttaxeringen får skrivas av på samma tid som gäller för cisternanläggningar ovan jord, d. v. s. på fem år. Enligt förordningen skall vidare ränte- och amorteringsfria lån av statsmedel, som beviljas rörelseidkare för bestridande av kostnader för oljelagringsanläggningar, tas upp som intäkt enligt särskilda regler. I gengäld får beredskapslager av olja vid inkomsttaxeringen värderas på förmånligare sätt än annat varulager, innebärande fri avskrivningsrätt.

Kungl. Maj:t har i brev den 27 juni 1957 utfärdat vissa kompletterande föreskrifter rörande beredskapslagring av olja. Bland dessa kan nämnas regler för avtrappning av eldningsoljelagren under årets första månader, den s. k. vinterdispensen. För eldningsolja skall sålunda fastställas dels en lagringsmängd för januari, dels lagringsmängder för februari, mars och året i övrigt som med respektive 10, 20 och 30 procent understiger den för januari bestämda mängden. Föreskrifterna innehåller även riktlinjer för bestämmande av lagringen för statliga myndigheter. Enligt riktlinjerna skall myndighet, som förbrukar olja som avses i oljelagringsförordningen, hålla lager av sådan olja i huvudsakligen samma omfattning som övriga förbrukare.

Genom beslut den 11 april 1958 fastställde Kungl. Maj:t de drivmedelskvantiteter, som den 1 januari 1963 av enskilda skall hållas i lager i skyddade förvaringsutrymmen. Fördelningen mellan de lagringsskyldiga av dessa kvantiteter skedde med dessas medgivande på grundval av försäljningen (basmängden) under 1957. Den vars skyddade lagring kom att understiga 1 000 m³, befriades från sådan lagringsskyldighet.

I brev den 25 april 1958 har Kungl. Maj:t meddelat allmänna riktlinjer för långivning till utbyggnad av oljelagringen. Regler angående långivning till utbyggnad av skyddade lagringsutrymmen för mineralolja m. m. finns intagna i kungl. brev den 22 maj 1959.

Genom beslut den 7 april 1961 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst åtta sakkunniga med uppgift att efter överläggningar med oljebranschen och övriga berörda grenar av näringslivet framlägga förslag rörande den efter utgången av år 1962 fortsatta lagringen av oljeprodukter.

De sakkunniga¹, som antagit benämningen 1961 års oljelagringskommitté, har den 11 maj 1962 avgivit ett hemligstämplat betänkande med förslag i ämnet.² Vid betänkandet är fogat förslag till ändringar i förordningen om oljelagring m. m. och förordningen om oljeavgift m. m. Kommitténs förslag är icke enhälligt. Reservation har sålunda avgivits av de lagringsskyldigas representanter i kommittén.

Fortsatt beredskapslagring av olja

Kommittén

Erfarenheter av 1958—1962 års oljelagringsprogram

Den för perioden 1958—1962 beslutade utbyggnaden av beredskapslagringen av olja har kunnat fullföljas programenligt och de uppsatta lagringsmålen kommer den 1 januari 1963 i stort sett att ha uppnåtts. Endast utbyggnaden av den skyddade lagringen kommer att släpa efter något. Detta sammanhänger med att bestämmelserna om långivningen till sådan lagring kunde utfärdas först sedan förhandlingar mellan tillsynsmyndigheten och oljebranschen om lokaliseringen av de nytillkommande skyddade lagringsutrymmena slutförts i maj 1959. Genom bestämmelserna åstadkoms en av beredskapsskäl eftersträvad spridning av dessa utrymmen. Lokalise-

¹ Numera generaldirektören S. B. M. Swärd, tillika ordförande, verkställande direktören för Koppartrans oljeaktiebolag P. M. Betts, direktören i Sveriges oljekonsumenters riksförbund A. R. Carlsson, numera byråchefen i överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap N.-G. F. Danielson, byråchefen i handelsdepartementet K. G. Å. Englund, numera kanslirådet i finansdepartementet N. O. Lindberg, direktören i Aktiebolaget Kol och Koks A. H. Lönnegårdh samt f. bruksdisponenten K. E. T. Wijkander.

² Betänkandet har med vissa jämkningar och utslutningar även utkommit i en offentlig tryckt upplaga (SOU 1962: 40).

ringsplanen godkändes av Kungl. Maj:t och lades till grund för långivningen.

De lagringsskyldiga har vid genomförandet av lagringsprogrammet strävat efter att uppfylla de krav, som från statsmakternas sida ställts på dem att beredskapslagra olja. Till det gynnsamma resultatet torde de goda konjunkturerna under perioden liksom den ständigt stigande oljekonsumtionen ha medverkat. Vidare har det varit möjligt att i betydande omfattning förena den kommersiella lagringen med beredskapslagringen på ett förmånligt sätt.

Antalet lagringsskyldiga uppgick 1958 till drygt 100, av vilka 85 var storförbrukare. Under 1963 kommer lagringsskyldighet att gälla för något över 30 oljehandelsföretag och ett 100-tal storförbrukare. Bland de sistnämnda ingår förutom industriföretag även några kommunala verk och sjukhus samt bostadsföretag. Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit lagringsskyldighet under 1963 för vissa statliga verk och inrättningar.

Näringslivets representanter i kommittén har erinrat om de svårigheter och problem, som lagringsprogrammet kom att medföra särskilt för de industriella storkonsumenterna, som på kort tid nödgades bygga upp ett beredskapslager. I full förståelse för dessa övergångssvårigheter lämnade tillsynsmyndigheten under periodens början, i den utsträckning som oljelagringsförordningen medger, på olika sätt sin medverkan för att underlätta för de nytillkommande lagringsskyldiga att fullgöra sina åligganden. Dispens att lagra fast bränsle i stället för eldningsolja medgavs sålunda i betydande utsträckning. För att underlätta lagringsskyldighetens fullgörande vid lagringsperiodens början infördes också särskilda bestämmelser om lagringen av eldningsolja.

I fråga om finansieringen av nuvarande lagringsprogram har näringslivets representanter i kommittén framhållit svårigheterna för de lagringsskyldiga att skaffa kapital till programmets genomförande. Sålunda har företrädarna för oljehandeln framhållit, att man icke kunnat påräkna, att utländska intressenter i branschen skulle tillskjuta erforderliga medel för finansiering av en beredskap, som vore att betrakta som en svensk angelägenhet. I stället har åtgärder måst vidtagas för att skaffa nödigt kapital på den inhemska lånemarknaden. Sedan lagstiftningen om förlagsinteckning i oljelager infördes i februari 1958, har stora ansträngningar gjorts för att hos svenska kreditgivare placera sådana inteckningar. Till följd av den starka belastningen på kapitalmarknaden har det emellertid enligt oljebranschen icke varit möjligt att mot enbart förlagsinteckning erhålla lån. Bestämmelserna i fråga om säkerhet för lån enligt 274 § lagen om försäkringsrörelse har vidare, framhålls det, omöjliggjort upptagande av långa lån med denna nya form av förlagsinteckning som säkerhet. Tanken på att emittera ett för oljebranschen gemensamt obligationslån uppges ha måst skrinläggas på grund av riksbankens negativa inställning.

Behovet av fortsatt lagring

Sedan 1951 års bränsleutredning lade fram sitt huvudbetänkande i december 1956 (SOU 1956: 46) har den framtida energiförbrukningen i Sverige varit föremål för bedömning i en 1960 inom vattenfallsstyrelsen verkställd utredning, den s. k. optimalutredningen. Enligt denna uppskattas landets totala energiförbrukning under 20-årsperioden 1960—1980 komma att öka med 85 procent. Utgående från att atomkraft och atomvärme icke kommer att lämna några nämnvärda bidrag till energiförsörjningen före 1980 har optimalutredningen kommit fram till att något mer än hälften av energibehovet vid periodens slut bör kunna tillgodoses från inhemska energikällor, till övervägande delen vattenkraft. Det återstående behovet måste täckas genom importbränslen. Av dessa beräknas endast en mindre del utgöras av fasta fossila bränslen. Den hittillsvarande utvecklingen på importbränsleområdet, som har karakteriserats av en utomordentligt stark uppgång i konsumtionen av petroleumprodukter, synes sålunda komma att bli bestående under överskådlig framtid och ytterligare framhäva de flytande bränslenas betydelse för landets energiförsörjning.

Kommittén har sökt klarlägga orsakerna till de senare årens ökning inom olika förbrukningsområden och mot bakgrunden därav undersökt de förhållanden som kan påverka den framtida stegringstakten. Kommitténs prognos avser utvecklingen av oljekonsumtionen under 1960-talet och är baserad på förutsättningen av ett fortsatt samhällsekonomiskt framåtskridande. Enligt kommittén kan den sammanlagda konsumtionen inom landet av de petroleumprodukter, för vilka lagringsskyldighet föreligger, beräknas komma att 1970 uppgå till inemot 19 milj. m³. Därvid har kommittén bedömt utvecklingen med en viss försiktighet. Den oregelbundenhet, som präglar utvecklingen på oljeområdet under senare år ökar risken för en felbedömning. Även om kommittén för sin del vill betrakta den gjorda bedömningen — vilken i stort sett överensstämmer med ett inom oljebranschen framlagt prognosresultat — som mest sannolik, finner den en snabbare ökning icke otänkbar.

Konsumtionen, fördelad på varugrupper, under åren 1950 och 1960 samt prognosen för 1970 framgår av följande sammanställning. I denna har icke medräknats flygdrivmedel och bunkerolja för utrikes sjöfart.

Varuslag	Konsumtion		Prognos
	1950 milj. m ³	1960 milj. m ³	1970 milj. m ³
Motorbensin	0,84	2,13	3,0
Fotogen	0,24	0,30	0,4
Motorbrännolja	0,37	1,12	1,8
Tunna eldningsoljor	0,93	3,62	5,0
Tjocka "	1,80	5,45	8,5
Totalt	4,18	12,62	18,7

Förbrukningen av olja kan alltså bedömas fortsätta att öka under hela 1960-talet. Det stigande beroendet av olja kommer att ytterligare skärpa sårbarheten hos vår energiförsörjning. Även tillfälliga rubbningar i tillförseln kan få ofördelaktiga konsekvenser för näringslivet och befolkningens livsföring liksom för vår försvarsberedskap. Redan med hänsyn till störningar, som vår oljeimport kan utsättas för under fredstid med för oss normala utrikespolitiska förhållanden är det sålunda i hög grad påkallat, att beredskapslager finns tillgängliga för att överbrygga importinskränkningar eller helt bortfall av import till dess ransonerings- och handelsreglerande åtgärder samt omställning i möjlig utsträckning till inhemska ersättningsprodukter hunnit genomföras.

Samtidigt som utvecklingen i fredstid inom produktion, kommunikationsväsende, bostads- och andra områden gör oss alltmera beroende av oljeprodukter i olika former, har också vårt beroende av dessa förnödenheter i händelse av krig eller krigsfara blivit starkare. Det är icke realistiskt att bortse från att import av drivmedel och bränslen i dylika lägen kan vara ytterligt försvårat och inskränkt, måhända helt omöjlig. För att befolkningens elementära behov skall kunna tillgodoses samt en tillfredsställande beredskap och uthållighet hos vårt försvar i alla dess former skall kunna upprätthållas, erfordras därför en betryggande beredskapslagring. Därjämte har kommittén framhållit att den alliansfria utrikespolitiken innebär, att Sverige i en avspärrningssituation måste kunna förlita sig till resurser, som finns inom landet. Om tillgångarna på det vitala område som det här är fråga om snabbt blir tömda, löper vi risk att icke kunna hävda neutraliteten.

För att möta behoven under den starttid, som uppbyggnaden av inhemska ersättningsproduktion kräver och som även vid intensifierade fredsförberedelser ofrånkomligen måste bli lång, är även framgent beredskapslagring av importdrivmedel och -bränslen den enda till buds stående lösningen. Även för att säkerställa de oundgängliga behov, som av tekniska orsaker överhuvudtaget icke kan tillgodoses genom inhemska substitut för importerade drivmedel och bränslen, måste en betryggande lagerreserv av sådana varor finnas. Därvid bör med hänsyn till den vidgade fredsanvändningen av oljeprodukter tyngdpunkten hos beredskapslagringen självfallet förläggas till dylika produkter.

Nuvarande lagringsprogram motsvarar ingalunda vad som ens vid tiden för dess antagande kunde anses vara från samhällelig synpunkt önskvärt utan programmet inskränktes till att omfatta vad som med hänsyn till investeringsutrymme och ekonomiska resurser bedömdes vara genomförbart. Denna begränsning innebär, att gällande lagringsmål endast uppfyller vissa minimikrav ur beredskapssynpunkt. Vid beräkningen av dessa lagringsmål utgick man från en till drygt 12 milj. m³ uppskattad oljekonsumtion 1962. Under senare år har emellertid den verkliga förbrukningen överskridit den beräknade. Vidare har de behov, som skall tillgodoses genom den i lagringsmålet ingående krigsreserven, ökat till följd av den fortsatta motoriseringen och mekaniseringen inom det militära försvaret, jordbruket, den civila tra-

fiken och många andra områden. Genom konsumtionsutvecklingen har sålunda lagringsprogrammet kommit att relativt försvagas på ett sätt som icke från början var avsett. Denna försvagning måste också beaktas vid fastställandet av det kommande lagringsprogrammet.

Kommittén har för den kommande lagringsperioden tagit sikte på återstoden av 1960-talet, d. v. s. sjuårsperioden 1963—1969. Vidare har kommittén funnit, att det nuvarande systemet för beredskapslagring av olja, innebärande bl. a. fasta lagringsmål, i huvudsak bör tillämpas för det kommande lagringsprogrammet. När det gäller målsättningen för detta program har kommittén funnit det angeläget att en ökning av beredskapen i första hand får avse krigsreserven. Den övriga delen av beredskapslagringen — försörjningsreserven — har i det nu löpande programmet till sin omfattning beräknats motsvara oljekonsumtionen under vintrar med svåra isförhållanden, vilket medför att lagren av de olika oljeprodukterna icke medger samma inbördes uthållighet under en avspärrning. Kommittén anser emellertid att man i princip bör eftersträva en likformig behovstäckning för de olika oljeprodukterna. Med hänsyn härtill bör försörjningsreserven ersättas med en avspärrningsreserv, som såvitt möjligt täcker en starkt beskuren konsumtion under lika lång tid för alla produkter.

Kommittén har beräknat den ökning i lagringsmålet som ett bibehållande av en i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap skulle medföra. Vidare har kommittén utarbetat tre alternativa lagringsmål för en ytterligare förstärkning av beredskapslagringen utöver vad en sådan automatisk ökning ger. Därvid har bl. a. förutsatts, att kommersiella och statliga lager av flytande och fasta bränslen kommer att i viss omfattning finnas tillgängliga vid periodens slut. I de två högsta alternativen har vidare förutsatts ett ianspråktagande av viss del av massavedslagren. Den del av det resterande bränslebehovet, som av tekniska skäl icke måste tillgodoses med speciella kvaliteter, har därefter fördelats på fasta och flytande importbränslen efter dessas nuvarande andel i konsumtionen. För att den behovstäckning, som de tre alternativen avser, skall uppnås erfordras därför, att utöver en förstärkning av eldningsoljelagringen också beredskapslagren av fasta bränslen ökas.

Beredskapslagringen av fotogen är enligt utredningen förenad med vissa problem, som hänger samman med motorfotogenens vikande andel av den totala fotogenförbrukningen genom den ringa nyanskaffningen av fotogen-traktorer inom jordbruket. Av gjorda undersökningar framgår, att de vanligaste typerna av dessa traktorer icke kan drivas med bensin utan en betydande omställning av motorerna. Kommittén har emellertid funnit det nödvändigt att drivmedelsbehovet för fotogen-traktorer till viss del tillgodoses genom lagring av bensin. För att möjliggöra att jordbrukets fotogen-traktorer skall kunna utnyttjas i ett krisläge har kommittén emellertid jämväl föreslagit att lagringsmålet för fotogen till viss procent skall utgöras av motorfotogen.

För den kommande perioden anser kommittén att skilda lagringsmål lämpligen bör fastställas för skyddad och oskyddad lagring. Den oskyddade

lagringen kan därigenom byggas ut i en jämn takt fram till slutmålet. På grund av angelägenheten från beredskapssynpunkt att utbyggnaden av de skyddade lagerutrymmena icke uppskjutes till slutet av perioden bör enligt kommittén ett etappmål fastställas för denna utbyggnad. I stort sett hälften av den totala utbyggnaden bör vara färdigställd senast vid utgången av 1966.

Vid bestämmandet av lagringsvolymen hos anläggningsenheterna har kommittén beaktat att dessa bör ges en från byggnadsekonomisk synpunkt lämplig storlek. De nytillkommande skyddade cisternvolymerna bör vidare enligt kommitténs uppfattning på ett beredskapsmässigt lämpligt sätt fördelas inom de olika zoner, i vilka landet är indelat med hänsyn till oljedistributionen. Beträffande denna fördelning ävensom uppdelningen av dessa totalvolymerna på anläggningsenheter och den från beredskapssynpunkt önskvärda ungefärliga lokaliseringen av dessa enheter inom zonerna har kommittén under hand inhämtat försvarsstabens synpunkter. Vid valet av förläggingsplatser inom de olika zonerna har kommittén vidare sökt ta hänsyn till att anläggningarna skall kunna utnyttjas för kommersiella syften inom ramen för beredskapslagringssystemet.

Kommittén vill däremot icke påfordra att bindande regler införs för lokaliseringen av de för det kommande oljelagringsprogrammet behövliga nya oskyddade lagringsutrymmena. Kommittén förutsätter dock att de lagringskyldiga — såväl oljeföretag som andra — vid utbyggnaden av sådana lagerutrymmen inom ramen för en rationell kommersiell distribution beaktar beredskapsönskemålen i förläggningshänseende. De lagringskyldiga bör därför fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten beträffande sina utbyggnadsplaner.

Den skyddade lagringen berör uteslutande oljehandelsföretag. Med hänsyn till den nya lagringsperiodens längd är det enligt kommittén icke tillfredsställande med en fast fördelning vid periodens början av lagringen. Denna bör i stället anpassas till mer betydande ändringar i marknadsfördelningen mellan företagen. Likaså bör nyetablerade lagringspliktiga företag kunna åläggas den andel av den skyddade lagringen, som belöper på dem.

Med hänsyn till de långa byggnadstiderna för skyddade oljelagringsanläggningar torde det vara en förutsättning för att fördelningen skall kunna regleras på nämnda sätt, att utbyggnaden ordnas gemensamt av samtliga berörda företag, exempelvis på liknande sätt som en del av oljeföretagen under den nu löpande lagringsperioden ombesörjer utbyggnaden av erforderliga skyddade anläggningar genom ett av dem gemensamt bildat företag. En ytterligare förutsättning är också att eventuellt under perioden nytillkommande företag med skyldighet att hålla lager i skyddade utrymmen medges ingå som intressenter i det gemensamma organet på lika villkor som de äldre företagen. Om denna lösning av frågan väljs, konstaterar kommittén att den nuvarande undre gränsen för skyldighet att hålla lager i skyddade utrymmen, 1 000 m³ kan slopas och målet för den skyddade lagringen för respektive drivmedelsslag följaktligen fördelas mellan de lagringskyldiga på samma sätt som målen för den oskyddade lagringen.

Skulle de berörda lagringsskyldiga icke lösa lagringsfrågan på nu angivet sätt, blir det liksom under den nu löpande lagringsperioden ofrånkomligt med en fast fördelning av målen för den skyddade lagringen vid periodens början. Eftersom utbyggnaden av den skyddade lagringen förutsätts ske i två etapper, kan möjligen en revidering av denna fördelning med hänsyn till eventuellt inträffade förändringar med avseende på marknadsandelarna ske vid lämplig tidpunkt före den andra etappen, förslagsvis omedelbart sedan marknadsandelarna för år 1965 blivit kända. Vid en fast fördelning anser kommittén vidare att undre gränsen för skyddad lagring bör bibehållas.

Slutligen framhåller kommittén att det bör åligga de berörda lagringsskyldiga att, sedan de från tillsynsmyndigheten erhållit uppgift om storleken av den skyddade lagring som beräknas komma att åvila dem vid utgången av lagringsperioden 1963—1969, utan obehörigt dröjsmål och med bindande verkan underrätta tillsynsmyndigheten, om vilket av de båda förenämnda alternativen för utbyggnaden av skyddade lagringsanläggningar som de avser att välja. Kommittén förutsätter att sådan uppgift — i varje fall preliminärt — av tillsynsmyndigheten lämnas de lagringspliktiga snarast, sedan statsmakternas beslut beträffande det nya lagringsprogrammet föreligger.

Investeringskostnader och finansiering

Kommittén lämnar en ingående redogörelse för sina beräkningar av investeringskostnaderna för att genomföra de tre alternativa lagringsmålen för perioden 1963—1969. Beräkningarna grundar sig på de enhetspriser som i samarbete med experter inom oljebranschen beräknats per m³ för de olika oljeslagen och för lagringsanläggningar, såväl ovanjordsutrymmen som bergsumsförråd.

För de olika *varorna* avser kalkylen prisläget den 1 oktober 1961. De av kommittén vid kostnadsberäkningarna tillämpade priserna för de olika oljeslagen utgör för bensen 168, fotogen 153, motorbrännolja 137, eldningsolja 1—2 135 och eldningsolja 3—5 76 kronor/m³. Dessa priser är något lägre och för den tunga eldningsoljan betydligt lägre än de, vilka låg till grund för beräkningen av kostnaderna för oljelagringsprogrammet 1958—1962.

Vid beräkningen av kostnaderna för lagerökningen av fasta importbränslen har använts ett pris av 85 kronor per ton för kol och 120 kronor per ton för koks. Dessa priser innefattar även kostnaden för lagerplatser.

Vad gäller *cisterner* uppgår det genomsnittliga priset per m³ för ovanjordscisterner till icke fullt 100 kronor per m³. Detta är drygt 20 kronor per m³ lägre än det som tillämpades vid beräkningen av kostnaderna för att genomföra det nuvarande lagringsprogrammet. Till viss del beror det lägre priset på att större cisternstorlekar lagts till grund för kostnadskalkylen.

Kommittén har mot bakgrund av den hittillsvarande utvecklingen på området kommit till den uppfattningen, att den skyddade lagringen till helt

övervägande del — liksom fallet varit under den nu löpande lagringsperioden — torde komma att ske i oinklädda bergrum på vattenbädd. Denna typ har därför ansetts böra läggas till grund för beräkningen av kostnaderna för den skyddade lagringen och en ingående undersökning av dessa har verkställts. Den i undersökningen redovisade kalkylen, som avser kostnadsläget den 1 juli 1961, grundas på en beräkning av kostnaderna för en typanläggning med vissa antagna förutsättningar i fråga om berg- och terrängförhållanden, avstånd till järnväg och landsväg m. m. Dessa förutsättningar har ansetts representera medelvärden för de anläggningar, som beräknas ingå i utbyggnadsprogrammet. Vissa korrigeringar har vidtagits i kostnadskalkylen för det totala utbyggnadsprogrammet med hänsyn till de kostnadsavvikelser i förhållande till typanläggningen, som kan förutses för anläggningar med olika geografisk belägenhet m. m. Beträffande de enskilda cisternrummens storlek, vilken är av stor betydelse för anläggningskostnaden, har förutsatts att den totala utbyggnadsvolymen fördelas i ungefär lika delar på enheter om 5 000, 10 000 och 15 000 m³. Detta innebär, att av det totala antalet lagringsrum något mer än hälften kommer att utgöras av den mindre typen, vilket för de lagringskyldiga i väsentlig grad underlättar genomförandet av den skyddade lagringen. Som resultat har erhållits en genomsnittskostnad av 190 kronor/m³ lagringsutrymme.

Undersökningen har varit föremål för ingående överläggningar med tekniska experter från oljeföretagen. Dessa har accepterat de tillämpade principerna, men med hänsyn till erfarenheter från pågående byggnadsverksamhet har vissa kalkylposter bedömts vara för lågt räknade. Man har vidare framhållit, att kostnaderna för viss, för kommersiell drift av anläggningarna erforderlig utrustning borde medtas i kalkylen. Oljehandels experter har därför kommit fram till att ett genomsnittspris av 231 kronor/m³ lagringsutrymme vore ett riktigare värde.

Med anledning av erinringarna har kommittén efter en översyn av kalkylen funnit det motiverat att justera genomsnittspriset till 200 kronor/m³. Detta pris, vilket är detsamma som 1955 års oljelagringskommitté tillämpade, har använts vid beräkningen av kostnaderna för skyddade utrymmen inom det kommande lagringsprogrammet.

Den utbyggnad av cisternutrymmen, som erfordras för en lagerökning, är liksom investeringskostnaderna för utbyggnaden beroende av den genomsnittliga fyllnadsgrad som bedöms möjlig att hålla i cisternerna. Enighet har inom kommittén rått om att i likhet med vad som gäller under den innevarande lagringsperioden utbyggnaden av de skyddade lagringsutrymmena bör ske efter en fyllnadsgrad av 80 procent.

Utbyggnadsbehovet i fråga om oskyddade utrymmen har för den kommande lagringsperioden med viss modifikation beräknats efter en fyllnadsgrad av 70 procent mot för närvarande 65 procent. Med hänsyn till det kommersiella värdet av vinterdispenskvantiteterna har man i fråga om eldningssoljecisterner såsom en kompromisslösning föreslagit att fyllnadsgraden sätts till 75 procent för hela lagerökningen, medan av kostnaderna för varu-

ökningen endast 85 procent medräknas i kalkylen över investeringskostnaderna.

Med tillämpning av angivna enhetspriser för olja och cisterner blir investeringskostnaden för den s. k. automatiska lagerökningen — d. v. s. en i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap — under perioden 1963—1969 331,2 milj. kronor och den genomsnittliga årskostnaden 47,3 milj. kronor. Investeringskostnaderna för den förstärkning av lagringsberedskapen, som ett genomförande av de av kommittén beräknade alternativa lagringsmålen innebär, uppgår till totalt 557,0 milj. kronor för alternativ I, 694,0 milj. kronor för alternativ II och 811,9 milj. kronor för alternativ III. I dessa belopp ingår lagerökning av kol och koks med respektive 12,2, 21,1 och 28,8 milj. kronor. Den genomsnittliga årskostnaden under sjuårsperioden blir för de tre alternativen respektive 79,6, 99,1 och 116,0 milj. kronor.

För att finansiera den tillkommande lagerökningen skulle sålunda fordras ytterligare respektive 32,3, 51,8 och 68,7 milj. kronor utöver den genomsnittliga årskostnaden om 47,3 milj. kronor, som den automatiska lagerökningen innebär.

Utöver nu behandlade investeringskostnader tillkommer kostnader för beredskapslagringen av löpande natur, varmed i detta sammanhang avses exempelvis kostnader för lagrens underhåll och omsättning. Alltsedan beredskapslagringen infördes 1938 har kompensation för dessa kostnader tagits ut genom prissättningen. Kommittén förutsätter, att även de löpande kostnader, som åsamkas oljehandeln genom nya lagringsålägganden, får komma till uttryck i prisbildningen. Detta gäller givetvis icke leveranser till lagringspliktiga konsumenter som bör kunna förväntas erhålla ett lägre köpspris på olja.

När det gäller att ta ställning till frågan hur investeringskostnaderna skall finansieras anföres i betänkandet att oljehandeln för genomförande av det nu löpande lagringsprogrammet åtog sig att utan statens medverkan svara för en direkt kapitalanskaffning av sammanlagt 40 milj. kronor för år. I analogi med oljebranschens åtagande beräknades storkonsumenterna komma att svara för 8 milj. kronor för år. Det sammanlagda beloppet om 48 milj. kronor för år bör enligt kommittén ses i relation till den då uppskattade oljekonsumtionen, som beräknades stiga från 9 miljoner m³ 1956 till drygt 12 miljoner m³ 1962. Detta innebär att investeringskostnader för beredskapslagring var inräknade i företagens finansieringsplaner med ett belopp, vilket genomsnittligt för petroleumprodukter av de slag som omfattas av lagringsskyldigheten, uppgick till drygt 0,5 öre per konsumerad liter vid periodens början för att vid dess slut sjunka till 0,4 öre.

Med hänsyn till att de lagringsskyldigas bidrag under innevarande period motsvarar 0,4 öre för liter anser kommittén det naturligt förutsätta samma insats under den kommande perioden.

En kostnad om 4 kronor/m³ finner kommittén icke kunna spela någon avgörande roll för oljeprisivån. Av en inom statens pris- och kartellnämnd upprättad sammanställning över de ändringar som skett av noterade listpri-

ser på eldningsolja av kvaliteterna 1, 3 och 4 under åren 1959—1961 framgår nämligen att skillnaden mellan maximi- och minimipriserna utgjort för kvaliteterna 1 59 kronor/m³, för 3 46 kronor/m³ och för 4 45 kronor/m³. Härtill kommer att betydande rabatter lämnas på de noterade listpriserna.

Med ledning av konsumtionsprognosen har kommittén beräknat att ett fortsatt uttag med 4 kronor/m³ kommer att inbringa i genomsnitt omkring 60 milj. kronor för år under den nya lagringsperioden. Härutöver skulle i genomsnitt för år återstå att finansiera enligt alternativ I omkring 18 milj. kronor, enligt alternativ II omkring 36 milj. kronor och enligt alternativ III omkring 52 milj. kronor. Denna andel bör enligt kommittén finansieras genom ett statligt bidrag i form av ränte- och amorteringsfria lån.

Enär näringslivets representanter i kommittén icke ansett sig kunna biträda kommittéförslaget rörande finansieringen har kommittén, med hänsyn till önskvärdheten av enighet i denna fråga, ägnat en betydande del av sitt arbete åt att söka finna en kompromiss. Någon möjlighet att nå enighet om ett skäligt belopp för de lagringsskyldigas andel, liggande mellan förutnämnda 60 milj. kronor och de 47 milj. kronor till vilka årskostnaden för den automatiska lagerökningen beräknats, har emellertid icke funnits. Reservanterna har nämligen icke ansett sig kunna frångå sin principiella uppfattning att staten bör bära det ekonomiska huvudansvaret.

Kostnaderna för den i de tre alternativen ingående ökade lagringen av kol och koks torde enligt kommittén, i likhet med vad som hittills gällt för lagring av fasta bränslen, böra bestridas av staten inom ramen för den rörliga kredit som riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande för beredskapslagring.

Kommittén har vidare funnit det skäligt att bidrag från statens sida lämnas för byggande av skyddade utrymmen i vad avser merkostnaden i förhållande till oskyddade cisterner. Dessa merkostnader har kommittén beräknat till 51,1 milj. kronor. Härigenom skulle berörda lagringspliktiga, i motsats till vad fallet varit under den nuvarande perioden, erhålla full ersättning för de beräknade merkostnaderna för skyddade lagringsutrymmen jämfört med byggnadskostnaderna för oskyddade sådana. Detta anses skäligt med hänsyn till de skärpta lokaliseringskrav som föreslås. Ifrågakommande merkostnad inryms väl inom de statliga lån, som enligt de redovisade alternativen kan förutsättas komma att utgå till de lagringsskyldiga.

Det statliga lånebelopp, som under perioden 1963—1969 erfordras såsom bidrag till finansieringen av investeringskostnaderna för kommitténs alternativ till förstärkning av lagringsberedskapen, uppgår alltså till i avrundade belopp

enligt alternativ I	125 milj. kronor,	
» II	253	och
» III	363	»

Dessa totala lånebelopp bör liksom vad gäller statslånen under den innevarande lagringsperioden fördelas på dels lån för oskyddad lagring, dels lån

för skyddad lagring. Lånebeloppet för oskyddad lagring bör vidare fördelas mellan de olika oljegrupperna i förhållande till dessas andel i totalkostnaden med avdrag för merkostnaden för de skyddade lagringsanläggningarna.

För erhållande av lån för såväl oskyddad som skyddad lagring under den kommande lagringsperioden föreslås gälla samma villkor som de, vilka för perioden 1958—1962 fastställts genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 april 1958 respektive den 22 maj 1959. Som villkor för erhållande av lån för skyddad lagring bör emellertid därutöver stipuleras att skyddad anläggning, var till lån må beviljas, skall dels vara lokaliserad till plats, som godkänts av tillsynsmyndigheten, dels i fråga om det tekniska skyddet mot bombanfall och beskjutning vara utförd enligt aktuella krav härutinnan och på sätt som är godkänt av tillsynsmyndigheten.

Den kommande lagringsperiodens längd och svårigheten att med utgångspunkt från nu rådande prisläge bedöma den framtida prisutvecklingen motiverar enligt kommittén att den statliga långivningen indexregleras. För att lånen skall så nära som möjligt kunna anpassas till det aktuella prisläget för olja och cisterner har kommittén utarbetat ett förslag till indexreglering av lånen, vilken innebär en justering av varje års lånebelopp så att det kommer att motsvara det genomsnittliga prisläget under året före dess utlämnande.

Med hänsyn till angelägenheten av en ökad beredskapslagring av olja försätter kommittén slutligen, att särskild uppmärksamhet ägnas möjligheten att underlätta de lagringsskyldigas anskaffning av lånekapital innan kapitalbehovet kunnat tillgodoses prissägen.

Övriga frågor

I fråga om värmekraftverkens lagring föreslår kommittén, att basmängdsberäkningen för kondens- och gasturbinkraftverk bör korrigeras med en faktor syftande till att utjämna de betydande variationer i bränsleförbrukningen mellan olika år, som sammanhänger med den på grund av de hydrologiska förhållandena växlande vattenkraftproduktionen.

Kommittén föreslår vidare, att lagringsskyldighet införes för stadsgasverken och att lagringsplikten skall avse alla sådana importerade bränslen, som förbrukas vid framställning av stadsgas till avsalu. Skyldigheten bör avvägas så att försörjningen med stadsgas blir säkerställd för samma tidslängd som bränsleförsörjningen i övrigt. Med hänsyn till att någon krigsreserv icke erfordras och då de för stadsgasverkens beredskapslagring föreslagna alternativa målsättningarna endast torde medföra en ganska ringa lagerökning i förhållande till deras nuvarande lagerhållning förutsätter kommittén, att gasverkens beredskapslagring fullgöres utan statsbidrag.

Beträffande beredskapslagring av traktordrivmedel för jordbruket anser kommittén, att denna bör ske efter samma linje som beredskapslagringen i övrigt, d. v. s. i oljehandels regi och i anläggningar som disponeras av

denna. Kommittén ansluter sig sålunda icke till en av traktorbränsleutredningen i betänkande år 1957 förordad lagring i större enheter vilken helt skulle bekostas av staten. Ehuru vissa fördelar från ren beredskapssynpunkt är förbundna med lagring i s. k. farmaggregat, har kommittén heller icke funnit anledning förorda återinförande av stödåtgärder för ökad anskaffning av sådana aggregat.

Med hänsyn till det behov som kan uppstå att under skärpta förhållanden upprätthålla flygförbindelser med omvärlden, finner kommittén det angeläget, att beredskapslagringen av flygdrivmedel får en sådan omfattning att samma grad av beredskap uppnås som för övriga oljeprodukter.

Främst för att erhålla en från beredskapssynpunkt fördelaktigare lokalisering föreslår kommittén att rådande frihet att lagra olja hos annan lagerhållare begränsas. Lagringsskyldig skall sålunda enligt kommitténs uppfattning fullgöra lagringsplikten i egna eller förhyrda lagerutrymmen, dock med möjlighet för tillsynsmyndigheten att i särskilda fall medge dispens.

Den som icke fullgör sin lagringsskyldighet skall även i fortsättningen erlägga oljeavgift, men denna bör enligt kommittén omräknas med hänsyn till de enhetspriser för olja och cisterner som ligger till grund för kommitténs kostnadsberäkningar. För stadsgasverk anses några bestämmelser om oljeavgift icke erforderliga.

I fråga om den fortsatta kontakten mellan tillsynsmyndigheten och de lagringsskyldiga har kommittén funnit skäl till ett förenklat förfarande. Den förordar sålunda, att oljelagringsrådet omorganiseras till ett råd bestående av representanter för olika kategorier lagringsskyldiga och knutet till tillsynsmyndigheten.

Reservationen

Reservanterna säger sig dela uppfattningen, att den beredskap på oljeförsörjningens område som uppnås genom nu pågående femårsprogram bör förstärkas under sjuårsperioden fram till den 1 januari 1970. De understryker särskilt att de lagringsskyldiga på grund av beredskapens betydelse för samhället är villiga att ställa sina organisationer, sin erfarenhet och sitt tekniska kunnande till förfogande för att samhället därigenom på billigast möjliga sätt skall kunna åstadkomma en för landet behövlig lagerhållning. Däremot har reservanterna av principiella skäl och med hänsyn till kostnaderna icke kunnat biträda kommitténs förslag till kostnadsberäkning för skyddade lagringsanläggningar och fördelning av investeringskostnader.

Vid beräkningen av investeringskostnadernas storlek har kommittén när det gäller cisterner för den skyddade lagringen utgått från en genomsnittskostnad av 200 kronor/m³. Reservanterna hyser den uppfattningen att det är omöjligt att förutsäga de faktiska kostnaderna, särskilt som utbyggnaden av den skyddade lagringen skall ske på platser, som är obekanta för de lagringsskyldiga. Kostnaderna kommer också att skifta starkt beroende på belägenhet, markförhållanden m. m. Enligt reservanterna måste man

räkna med ett kalkylmässigt överslagspris på lägst 230 kronor/m³ skyddat lagringsutrymme.

Beträffande finansieringen hyser reservanterna den bestämda uppfattningen att det väsentligen är en statens angelägenhet att tillgodose vår beredskap på olika områden. Staten har också tagit initiativ till lagring av åtskilliga, strategiskt betydelsefulla varor och i samtliga fall står det allmänna helt för kostnaderna. Endast i den mån lagerhållarna i ett eller annat avseende har kommersiell nytta av beredskapslagren, kan det vara rimligt att de får bära häremot svarande andel av det ekonomiska ansvaret.

Jämväl i fråga om oljelagringen har staten under nuvarande utbyggnadsperiod påtagit sig huvudansvaret, även om detta begränsats på så sätt att staten svarar för 60 procent och de lagringsskyldiga för 40 procent av finansieringen. En förutsättning för denna kostnadsfördelning har emellertid varit att tvångslagringen kunnat anknytas till företagens kommersiella verksamhet. Det finns enligt reservanternas mening icke några bärande motiv för att under den kommande perioden frångå principen om statens ekonomiska huvudansvar. Tvärtom talar — förutom de principiella skälen — en rad omständigheter för att denna princip bibehålles.

Sålunda framhåller reservanterna att möjligheterna för de lagringsskyldiga att på konsumenterna övervältra lagringskostnaderna är begränsade och kan framgent förväntas bli än mer begränsade. Särskilda svårigheter föreligger därvid för industrin, vars prissättning både vid export och på hemmamarknaden är starkt beroende av marknadsläget. Under nuvarande förhållanden på världsmarknaden har svenska tillverkare av t. ex. järn och cellulosa allt mindre möjligheter att av sina kunder ta ut kostnaderna för energiskatten. Detta kommer i än högre grad att gälla i fråga om de ytterligare kostnader, som företagen kommer att åsamkas för oljelagringen. I den mån oljehandeln kan övervältra kostnaderna på konsumenterna betyder detta en ökning av den allmänna varukostnadsnivån vilket återverkar på lantbruk, hyror, transporter o. s. v.

Vidare erinrar reservanterna om att statens kostnader för oljelagringen varit ett av huvudmotiven för energiskatten. Något slopande av denna har icke aviserats. Att under sådana förhållanden belasta den lagringsskyldiga industrin och övriga konsumentgrupper med både energiskatt och huvuddelen av kostnaden för oljelagring är enligt reservanternas uppfattning icke rimligt.

Reservanterna anför också, att de lagerökningar som är aktuella för den kommande perioden är av sådan omfattning att de — i den mån de får utnyttjas — överskrider det kommersiella behovet. Möjligheten att i vissa fall utnyttja en begränsad del av tvångslagren kan ha motiverat ett visst medansvar för de lagringspliktiga i fråga om finansieringen under nuvarande utbyggnadsperiod. Detta motiv kan emellertid icke annat än i undantagsfall åberopas beträffande den kommande utbyggnadsperioden.

Långtidsutredningen har i sitt nyligen avgivna betänkande framhållit att det jämsides med fortsatt investeringsökning på den offentliga sidan är

nödvändigt med en kraftigt stegrad investeringstakt inom industrin om de av utredningen uppställda målsättningarna för den ekonomiska utvecklingen skall kunna förverkligas. Utrymmet på kapitalmarknaden kommer därför sannolikt även i fortsättningen att bli knappt. Det sagda gör det enligt reservanterna än angelägnare att staten icke begränsar sin andel av ansvaret för oljelagringens finansiering.

Mot bakgrund härav har reservanterna icke ansett sig kunna godtaga förslaget att de lagringspliktiga under alla förhållanden skulle svara för 60 milj. kronor av de årliga finansieringskostnaderna. De finner det vidare otillfredsställande att de lagringsskyldigas ekonomiska förpliktelser fixeras till ett bestämt belopp innan lagringsmålet och därmed totalkostnaderna blivit kända.

Utan att ingå på någon detaljdiskussion av utredningens argumentering att en merkostnad av 0,4 öre för liter icke skulle spela någon avgörande roll för prisnivån, framhåller emellertid reservanterna att pris- och kartellnämndens sammanställning över ändringar av noterade listpriser på vissa eldningsolja icke ger en rättvis bild, bl. a. därför att i tabellen medtagits priser för första halvåret 1959, då Suezkrisens återverkningar ännu icke hade upphört. Vidare upptar tabellen listpriser i stället för de verkliga nettopriserna.

Reservanterna föreslår i stället att kapitalanskaffningen skall liksom under nuvarande utbyggnadsperiod till 60 procent ombesörjas av staten och till 40 procent av de lagringspliktiga. I fråga om den skyddade lagringen skall dock staten enligt reservanterna stå för hela finansieringen av lagerutrymme och vara jämte kostnaderna för varans hantering. Förutsättning för förslaget är dels att den oskyddade lagringen — såsom utredningen föreslagit — fritt får lokaliseras, dels att staten garanterar anskaffningen på den svenska kapitalmarknaden av långfristigt lånekapital för den finansiering som kommer att åvila de lagringsskyldiga. I den mån legala och kapitalmarknadsmässiga hinder föreligger måste de alltså undanröjas.

Som motiv för finansieringsförslaget rörande den skyddade lagringen anför reservanterna att fråga är om en ren krigsberedskap. I motsats till den under nuvarande period i princip fria lokaliseringen föreslår nämligen kommittén att den skyddade lagringen i fortsättningen skall förläggas till vissa, av militära hänsyn bestämda områden. Detta medför att lagren till helt övervägande del icke kan direkt anknytas till de lagringsskyldigas nuvarande oljedepåer och distributionssystem och sålunda helt faller utanför den kommersiella verksamheten.

I sin fortsatta argumentering anför reservanterna att oklarhet råder om innebörden av begreppet automatisk lagerökning. I den av riksnämnden gjorda utredningen, som legat till grund för kommitténs arbete, har begreppet givits en annan innebörd än som redovisas i betänkandet. I detta har nämligen även medräknats de varukvantiteter som ingår i den skyddade lagerhållningen vilket enligt reservanternas mening är felaktigt. Omfattningen av dessa kvantiteter bestämmas av rent militära behov och står alltså icke i någon »automatisk» relation till konsumtionsutvecklingen.

Reservanterna anför vidare, att oberoende av vilken av dessa båda innebörder man ger den automatiska lagerökningen, så medför denna mycket betydande kostnader. Skall de lagerskyldiga under alla förhållanden bära de kostnader, som hänför sig till bibehållandet av en i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap, leder detta till en fullständig omfördelning av det ekonomiska ansvaret för beredskapslagringen av olja. Ålägges de lagringspliktiga jämväl att bekosta viss del av en förstärkt beredskap stiger deras kostnadsandel ytterligare. Därest de lagringspliktigas ansvar i enlighet med kommittéförslaget fastställs till ett årligt belopp av 60 milj. kronor medför detta en ansvarsfördelning för ifrågavarande beredskapsåtgärd, som enligt reservanterna helt avviker från vad som för närvarande gäller på området. Bärande skäl saknas enligt dessa för en sådan avvikelse som för övrigt skulle öppna betänkliga perspektiv med avseende på beredskapslagringen av andra för försvaret eller folkförsörjningen nödvändiga varor.

Remissyttrandena

Över oljelagringskommitténs betänkande har, efter remiss, yttranden avgivits av överbefälhavaren, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, statens pris- och kartellnämnd, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, oljelagringsrådet, centrala driftledningen, fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, Hushållningssällskapens förbund, Kooperativa förbundet, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska gasverksföreningen, Svenska lantmännens riksförbund, Svenska petroleum institutet, Svenska stadsförbundet, Svenska stenkolsimportörers förening, Svenska vattenkraftföreningen, Sveriges industriförbund — som bifogat yttrande från Sveriges kemiska industrikontor — och Sveriges lantbruksförbund. Kommerskollegium har vid sitt utlåtande fogat yttranden från Stockholms handelskammare, Sveriges grossistförbund och Sveriges köpmannaförbund.

Kommitténs uppfattning om behovet av ökad beredskapslagring av olja vinner anslutning hos remissinstanserna.

Överbefälhavaren framhåller att möjligheterna att genomföra militära operationer till stor del beror på om drivmedelsförsörjningen fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap erinrar om att i underdånig skrivelse den 22 november 1960 — vilken skrivelse tjänat som underlag för kommitténs överväganden — dåvarande riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap påvisat hurusom det även framgent blir nödvändigt med en omfattande beredskapslagring av importdrivmedel och bränslen. De i skrivelsen framförda synpunkterna på behovet av en sådan lagring har enligt överstyrelsen beaktats av kommittén. Vid överväganden rörande den framtida beredskapslagringen bör man särskilt beakta att konsumtionsprognosens siffror är att betrakta som minimisiffror.

Från sina utgångspunkter betonar *statens jordbruksnämnd* likaså angelägenheten av att en ökad beredskapslagring av drivmedel kommer till stånd.

Statskontoret anför att av betänkandet framgår den allt större roll för landets energiförsörjning som oljan kommit att spela såväl vad beträffar konsumtionen i absoluta tal som vad angår den relativa andelen i den totala energiförbrukningen. Med hänsyn till den väntade konsumtionsutvecklingen och omställningssvårigheterna från importerade till inhemska drivmedel och bränslen kan störningar i oljetillförseln antagas få snabbt verkande och oförmånliga konsekvenser för samhällslivet i alla dess förgreningar. Mot bakgrunden härav framstår det såsom angeläget att vår oljeberedskap icke blott uppehålls i nuvarande omfattning utan även såvitt möjligt relativt förstärkes.

Riksförbundet landsbygdens folk erinrar om att vårt land genom den tekniska utvecklingen blivit alltmer beroende av fortlöpande import av flytande drivmedel och bränslen, varför en omfattande beredskapslagring av dessa är nödvändig om vi med framgång skall kunna vidhålla vår neutralitetspolitik.

Sveriges industriförbund, till vars yttrande *Svenska vattenkraftföreningen* ansluter sig, delar kommitténs uppfattning, att en tillfredsställande beredskapslagring av petroleumprodukter är en oeftergivlig förutsättning för folkhushållets förmåga att i fall av avspärrning tillfredsställa vårt lands försörjnings- och försvarsbehov. I sammanhanget understryker förbundet, att konsumtionsprognosen naturligen innehåller felmöjligheter och att utvecklingen kan bli en annan än den av kommittén förutsatta. *Kooperativa förbundet* ansluter sig helt till såväl majoritetsbetänkandets som reservationens uttalanden beträffande den för vår beredskap såväl under eventuella avspärrnings- som krigsförhållanden så utomordentligt betydelsefulla lagringen av oljor.

Utän att för egen del taga ståndpunkt till storleken av lagringsbehovet, vilket ståndpunktstagande uppenbarligen bör ske med beaktande av alla kända civila och militära faktorer, framhåller *Svenska petroleum institutet* till ledning för statsmakternas bedömning av behovet av ökad lagring, att det ur svensk försörjningssynpunkt självfallet är av värde att kunna lita på en hög beredskapslagring av petroleumprodukter. Avgörande för tidigare uppställda lagringsmål torde bl. a. ha varit de långa transportvägarna och importens sårbarhet. Under femårsperioden 1958—1962 har emellertid raffinaderikapaciteten i Västeuropa ökat och beräknas stiga ytterligare. Detta innebär, att Sverige numera får en betydande del av sina petroleumprodukter från raffinaderier i Västeuropa. Transportvägarna till Västeuropa har förkortats avsevärt genom bl. a. de nytillkommande produktionsområdena i Libyen, Sahara och Nigeria och de utbygges för närvarande med råoljeledning, vilket kommer att minska sårbarheten av transportererna dit. Överskottet av tankfartyg beräknas fortvara under ett antal år. Vidare demonstrerade Suez-krisens lösning på kortare tid än ett halvår värdet av våra goda kontakter med de stora internationella oljeföretagen.

Kommerskollegium framhåller, att vid bestämmande av lagringsmål bör beaktas i vad mån risken för avspärrning kan bedömas bli större eller mindre under nästa lagringsperiod än under den nu löpande, då lagringsmålet torde ha bestämts under intryck av Suez-krisen 1956. Sedermera har emellertid de svenska raffinaderiernas kapacitet ökat liksom möjligheten att få olja från olika leverantörer. Nuvarande leverantörer kan vidare, exempelvis då ishinder hotar, snabbt öka sina leveranser på grund av att de under senare år kraftigt byggt ut både tanktonnage och raffinaderier. Kollegiet understryker vidare angelägenheten av att, så långt det är görligt, begränsa lagringskostnaderna, vilka fördyrar varan och under alla förhållanden i sista hand drabbar konsumenterna och därmed måhända också delar av vår exportindustri, där varje kostnadsökning kan menligt påverka konkurrenskraften. Det »döda kapitalet» bör vara så litet som möjligt.

Beredskapslagren bör icke vara större än att under krig och avspärrning de från allmän synpunkt angelägna behoven kan tillgodoses under en på förhand bestämd, lämpligt avpassad tidrymd. Uppenbart är nämligen att, om oljetillförseln till vårt land kan förutses bli avskuren under längre tid, konsumtionen måste kraftigt beskäras och då i första hand den mera umbärliga och lyxbetonade förbrukningen. I sammanhanget bör beaktas att — fränsett de direkta kostnaderna — en alltför omfattande beredskapslagring måste vara förknippad med betydande nackdelar. Svårigheten att på ett ändamålsenligt sätt kunna omsätta lagren blir påtaglig, och hela systemet kommer att bli tungrott och krångligt. Det bör då uppmärksammas att branschen vid sidan av beredskapslagren måste upplägga ej obetydliga kommersiella lager för den växande löpande konsumtionen.

Frågan om lagringsmål under den kommande perioden har behandlats även av andra remissinstanser. Sålunda förordar *överbefälhavaren* under hänvisning till de nuvarande lagrens placering ett genomförande av alternativ III och enligt *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap* bör lagringsmålet icke sättas lägre än detta alternativ. *Kooperativa förbundet* förordar likaså det högsta alternativet. *Sveriges industriförbund* har med tillfredsställelse noterat den föreslagna förstärkningen av beredskapen.

Såvitt *statens jordbruksnämnd* kan finna synes det högsta lagringsalternativet icke tillgodose den målsättning för jordbrukets drivmedelsförsörjning som nämnden anser principiellt riktig. Av finansiella skäl torde en mer omfattande lagring icke kunna förverkligas redan under den kommande perioden. Alternativ III tillgodoser dock en rimlig beredskap även för jordbruket. Skulle ett lägre alternativ väljas måste det emellertid enligt nämnden kompletteras med en särskild lagring för jordbrukets traktorer upp till det högsta alternativet.

Sveriges lantbruksförbund och *Svenska lantmännens riksförbund* noterar i sitt gemensamma yttrande med tillfredsställelse kommitténs uttalande, att vid utformningen av de framlagda alternativa lagringsmålen jordbrukets behov beaktats i full utsträckning enligt jordbruksnämndens bedömningar avseende månadsbehoven vid olika krisfall.

Svenska stenkolsimportörers förening ifrågasätter, under framhållande av

vissa fördelar med kol- och kokslagring, om icke den föreslagna beredskapslagringen av koks bör utökas avsevärt.

Beträffande lokalisering, skyddad lagring och inlagring finner *överbefälhavaren* det väsentligt att lagren genom lämpliga fortifikatoriska anordningar eller spridning ges erforderligt skydd och lokaliseras på ett sätt som tillgodoser totalförsvarets behov. *Överbefälhavaren* understryker också betydelsen av att lagringsbestämmelserna utformas så att tillsynsmyndigheten får möjlighet verka för att spridning av oskyddade anläggningar till inlandet och mindre kustorter kommer till stånd, liksom att de enskilda objekten ges en mot kravet på skydd mot vapenverkan lämplig storlek.

Av beredskapsskäl och med beaktande av hittills vunna erfarenheter av oljelagringen anser *statskontoret* i likhet med kommittén det nödvändigt att bindande regler införes beträffande lokaliseringen av de för krigsreserven av drivmedel avsedda skyddade utrymmena samt att inlagringen av olja hos annan lagerhållare begränsas. *Kommerskollegium* biträder uppfattningen, att de ansvariga myndigheterna och icke branschen bör bestämma platsen för den i skyddade lagerrum inrymda krigsreserven.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap ansluter sig till kommittéförslaget rörande lokaliseringen av den skyddade lagringen och att myndigheterna skall uppmuntra och underlätta genomförandet av lagringspliktigas eventuella planer att fullgöra lagringsskyldigheten av eldningsolja i skyddade utrymmen. Beträffande lokaliseringen av den oskyddade lagringen finner *överstyrelsen* det otillfredsställande att frågan icke kunnat lösas efter de av dåvarande riksnämnden i den tidigare omnämnda utredningen angivna riktlinjerna, d. v. s. genom föreskrifter, som meddelats i administrativ väg, om en fördelning av denna lagring mellan vissa större geografiska områden. En viss ökad spridning bör visserligen kunna påräknas genom den av kommittén förordade begränsningen i inlagringsrätten men detta kan icke anses tillräckligt.

Centrala driftledningen anser att dispens från skyldigheten att lagra i egna eller förhyrda cisternutrymmen bör kunna beviljas kraftföretagen med hänsyn till deras möjlighet att genom det hopmaskade kraftledningsnätet producera kraft för varandras räkning. Denna möjlighet kommer att utnyttjas på så sätt, att landets värmekraftanläggningar i största möjliga utsträckning köres i turordning efter produktionsekonomi oberoende av vilket kraftföretag, som har behovet. Det kan under vissa förhållanden vara lämpligt att låta lagringsskyldigheten i princip falla på det kraftköpande företaget i stället för på det som producerat kraften. Därigenom erhålles en ökad spridning av beredskapslagren samtidigt som en komplicerad avräkning av lagringskostnader undviks. Förhållandet kan enkelt regleras genom att ifrågavarande kraftköpare åtager sig inlagring.

Sveriges industriförbund framhåller att den lagringsskyldige — om än efter att ha tagit del av tillsynsmyndighetens eventuella synpunkter — själv skall bestämma platsen för de oskyddade lagrens placering. Industriför-

bundet påpekar också att förslaget att beredskapslagren skall förvaras i egna eller förhyrda utrymmen givits en alltför kategorisk utformning. Det synes angeläget, att de föreslagna bestämmelserna icke gives en vidsträcktare tillämpning än som betingas av motivet att främja en från beredskapssynpunkt önskvärd spridning av lagren. Även framgent bör två eller flera lagringsskyldiga ha möjlighet inrätta ett gemensamt lager, något som väl i och för sig är förenligt med paragrafens lydelse. I förekommande fall bör också inlagring kunna ske hos annan lagringsskyldig konsument.

Svenska petroleum institutet anför att samtliga oljeföretag är beredda att framlägga sina utbyggnadsplaner för tillsynsmyndigheten och taga del av dennas synpunkter. Institutet betonar dock, att beslut om lokalisering av oskyddade lagringsutrymmen måste fattas av den lagringsskyldige. Dessutom har institutet beträffande den skyddade lagringen förordat att etappmålet framskjutes ett år till 1967. Som skäl härför anföres organisatoriska förhållanden samt önskemål att avvakta resultatet av vissa tekniska undersökningar ävensom möjligheten att beakta driftserfarenheter från tidigare färdigställda anläggningar.

Kooperativa förbundet förordar, att lokaliseringen av oskyddade lagringsutrymmen såvitt möjligt bibehålles fri och att i motsatt fall hänsyn toges till de lagerhållande företagens därigenom åsamkade särskilda kostnader. Förbundet påpekar vidare att därest rätten att inlagra olja hos annan lagerhållare begränsas, så synes de oljeförbrukande industriföretagen därigenom kunna komma att påläggas extra investerings- eller hyreskostnader. För större företag eller företagskoncerner kan dessa bli av betydande storleksordning.

Kommitténs förslag till beräkning av investeringskostnaderna för att genomföra de tre alternativa lagringsmålen har rönt vissa erinringar medan förslaget om indexreglering av de statliga lånen lämnats utan erinran.

Statskontoret finner det sistnämnda förslaget välgrundat med hänsyn till lagringsperiodens längd och ovissheten om den framtida prisutvecklingen. I sammanhanget anför ämbetsverket även att särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om storleken av merkostnaderna för skyddade anläggningar i förhållande till oskyddade. I den mån kostnaderna mer väsentligt skulle komma att överstiga normvärdet torde skäl tala för att efter prövning i varje särskilt fall låta lån utgå helt eller delvis även för överskjutande kostnad. Med hänsyn till den bundna lokaliseringen torde vidare driftskostnaderna olika skyddade anläggningar emellan komma att visa större variationer än tidigare. Statskontoret förutsätter att skälig hänsyn toges härtill vid fördelning av de nya projekten.

Även *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap* uttalar sin anslutning till förslaget om indexreglering. Överstyrelsen finner mot bakgrunden av sina erfarenheter i fråga om kostnaderna för uppförande av bergs- och bergs- anläggningar för beredskapslagring heller icke skäl till erinran mot kommitténs kostnadsberäkningar.

Ehuru de föreslagna enhetspriserna för oljeprodukterna icke framstår som idealiska för sitt ändamål, understryker *statens pris- och kartellnämnd*, att den för närvarande icke ser sig i stånd att förorda någon annan mer exakt beräkningsmetod.

Kommitténs kostnadsberäkningar förutsätter enligt *Svenska petroleum institutet*, att de skyddade lagringsutrymmena skall utföras som oinklädda cisterner. Kostnader för automatiska pumpar och hissar har emellertid icke medtagits i beräkningarna. Institutet anser sistnämnda anordningar erforderliga, om lagren skall kunna placeras och skötas betryggande under grundvattennivån samt produktvandring och gasbildning skall kunna undvikas.

Sveriges industriförbund erinrar om att kommittén vid sina beräkningar av lagringskostnaderna för eldningsolja med hänsyn till möjligheten att utnyttja vinterdispensen reducerat anskaffningskostnaden för olja med 15 procent. Denna beräkningsgrund är, som kommittén redovisat, resultatet av en kompromiss. Det är emellertid enligt industriförbundets bestämda uppfattning oriktigt att vid beräkningarna av de totala kostnaderna för programmets genomförande göra en dylik kostnadsreduktion. Rätten att utnyttja vinterdispensen bör naturligen beaktas vid fördelningen mellan staten och de enskilda av det ekonomiska ansvaret för lagerutbyggnaden, men den reducerar på intet sätt totalkostnaden för utbyggnaden av lagren till »toppkvantitet». De angivna totalbeloppen blir genom kommitténs beräkningsgrund vilseledande, eftersom kostnaderna i verkligheten kommer att ligga högre än som angivits. Beräkningsgrunden medför i själva verket en »dold», extra övervältring av ekonomiskt ansvar på de för eldningsolja lagringskyldiga. Förbundet förutsätter att vid den fortsatta behandlingen av ärendet kostnaderna räknas om så att de verkliga totalbeloppen kommer fram.

Vad beträffar *f i n a n s i e r i n g e n* av investeringskostnaderna har kommitténs förslag till kostnadsfördelning icke berörts av flertalet statliga remissinstanser. Företrädarna för näringslivet har allmänt uttalat sin anslutning till reservanternas uppfattning i frågan.

Vattenfallsstyrelsen, som ansluter sig till kommittéförslaget, efterlyser möjlighet för styrelsen att liksom de icke statliga kraftföretagen erhålla bidrag till finansieringen.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap anser sig icke ha anledning att närmare ingå på finansieringsfrågan men understryker angelägenheten av att finansieringssynpunkter icke får verka hindrande för genomförande av en ökad lagring upp till det av kommittén som alternativ III föreslagna målet. Överstyrelsen framhåller vidare, att om den av kommittén föreslagna utökade lagringen av fasta bränslen kommer till stånd, kan en utökning av den hos riksgäldskontoret upplagda rörliga krediten för överstyrelsens inköpsverksamhet komma att erfordras, eftersom finansieringen av denna lagring avses skola bestridas av statsmedel.

Statskontoret, som erinrar om att meningsmotsättningarna inom kommittén rörande kostnadsfördelningen är av principiell art, är väl medvetet om

att olika uppfattningar i denna ytterligt intrikata avvägningsfråga kan göra sig gällande. Vid en förstärkning av beredskapen synes rimligt att de lagringsskyldiga deltar i finansieringen av denna i viss omfattning. Ett belopp av 0,4 öre för liter konsumerad olja torde härvidlag få anses skäligt. För egen del kan ämbetsverket sålunda ansluta sig till kommittéförslaget.

Av de stora ansträngningar, som i kommittén lagts ned för att nå fram till en kompromisslösning, drar *fullmäktige i riksgäldskontoret* den slutsatsen att även de statliga representanterna i kommittén i själva verket ansett rimligt att staten påtager sig ett något vidare engagemang i fråga om finansieringen än vad kommittén slutligen föreslagit. För egen del har fullmäktige vid sin bedömning av föreliggande spörsmål funnit skäl tala härför, detta främst med hänsyn till att uppehållandet av en hög beredskap på förevarande område måste i rådande läge anses vara en statlig angelägenhet av utomordentlig vikt. De under senare år väsentligt ökade intäkterna av energiskattemedel liksom de föreslagna skärpningarna i fråga om lokaliserings- och inlagringsbestämmelserna synes fullmäktige jämväl böra leda till en från oljehandelns synpunkt något generösare bedömning av finansieringsfrågan. Fullmäktige finner det dock vanskligt att utan en ingående penetrering av hela det hithörande problemkomplexet ange efter vilka linjer en lösning bör sökas, som bättre än det av kommittén framlagda förslaget tillgodoser föreliggande skilda synpunkter och uppfattningar.

Kommerskollegium hyser beträffande kostnadsansvaret för lagring av oljeprodukter den principiella inställningen, att staten i allt väsentligt bör stå för sådan lagring vilken sträcker sig över den för normala förhållanden avpassade, av näringslivet ombesörjda lagerhållningen, d. v. s. den kommersiellt betingade. I fråga om krigsreserven framhåller kollegiet att staten ensam bör betala de med lagringen av denna förknippade utgifterna. I de fall skyddade lagringsutrymmen är så belägna, att de på vanligt sätt kan utnyttjas av de lagringspliktiga, skall dock staten betala merkostnaden och de lagringsskyldiga grundkostnaden, i den mån denna rymmes inom den totala kostnadsram som bestämmes för dem. Kollegium delar kommittéminoritetens uppfattning att ersättning för kostnad för skyddad lagring skall utgå med belopp motsvarande den lagringsskyldiges faktiska kostnad och icke som majoriteten föreslagit med ett standardbelopp för kubikmeter lagerutrymme.

När det gäller avspärrningsreserven menar kollegium att kostnaderna för sådan lagring, som har ren beredskapskaraktär, bör bestridas av statsmedel. I detta fall är det emellertid betydligt svårare att bestämma gränsen mellan lagring av huvudsakligen kommersiella skäl och statliga beredskapsskäl. Kommitténs ståndpunkt, att det skulle vara skäligt om de lagringspliktiga för den blivande tvångslagringen finge betala ett belopp, motsvarande 0,4 öre per liter förbrukad olja, kan icke godtagas av kollegium under annan förutsättning än att beloppet motsvarar kostnaden för den del av lagringen som rimligen bör åläggas dem. I annat fall kan med fog hävdas att fråga är om en — utöver den utgående energiskalten — mer eller mindre

långt gående förtäckt beskattning. Frågan måste bedömas med hänsyn till vad som ter sig rimligt och riktigt med hänsyn till de lagringspliktigas förhållanden. Sätillvida torde det allmännas och de lagringspliktigas intressen sammanfalla som det kan antagas att en om sina kunder mån företagare rimligen måste hålla ett lager, vilket icke endast är tillräckligt för den löpande förbrukningen utan också kan tillgripas för att under någon tid tillgodose kunderna, om oljetillförseln till Sverige av någon oförutsedd anledning skulle skäras av. Vidare bör uppmärksammas att vårt land i åtskilliga för hela samhället ytterst viktiga hänseenden blivit alltmer beroende av oljeprodukter, samt att staten — ehuru detta kan vara ägnat att väcka betänkligheter från beredskapssynpunkt — låtit importen och användningen av dessa produkter utvecklas fullt fritt och sålunda icke genom reglerande åtgärder sökt minska nämnda beroende. Det ligger dock i sakens natur, att åtgärder av detta slag icke är önskvärda, allraminst från oljehandeln och storkonsumenternas synpunkt, och att uppläggande av beredskapslager därför är att föredraga. Med hänsyn härtill kan med visst fog hävdas att både importörerna och de större förbrukarna bör taga på sig ett visst ansvar för att oljeprodukter under någon tid finnes att tillgå också under avspärrning. Enligt kollegiets åsikt kan icke skäligen krävas mer av de lagringsskyldiga än att de skall hålla ett reservlager som är tillfyllest för att i händelse av avspärrning täcka en normal förbrukning under ett kvartal. Detta innebär, att ett avspärrningslager bör uppgå till omkring 25 procent av årsförbrukningen.

Kollegium framlägger ett förslag till kostnadsfördelning där kollegiet tar konsumtionsökningen under perioden 1963—1969 till utgångspunkt. Med bortseende från hittillsvarande utbyggnad av reservlagren och kostnadsfördelningen beträffande denna har kollegiet beräknat att de lagringspliktigas kostnadsansvar för nämnda sjuårsperiod skall omfatta drygt 1 milj. m³ eller ett belopp av omkring 240 milj. kronor, d. v. s. i genomsnitt cirka 34 milj. kronor årligen.

Instämmanden i den av reservanternas uttalade uppfattningen att beredskapslagringen av olja väsentligen är en statens angelägenhet och att motiv saknas för att under den kommande perioden frångå principen om statens ekonomiska huvudansvar har gjorts av *Hushållningssällskapens förbund*, *Kooperativa förbundet*, *Riksförbundet landsbygdens folk*, *Svenska gasverksföreningen*, *Svenska lantmännens riksförbund*, *Svenska petroleum institutet*, *Svenska stadsförbundet*, *Svenska stenkolsimportörers förening*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges lantbruksförbund*.

Svenska petroleum institutet anser det vara en självklar konsekvens av den av kommittén uttalade uppfattningen om totalförsvarets beroende av oljelagringen, att staten och alltså samtliga medborgare får bära en sådan typisk försvarskostnad. Begreppet »den automatiska lagerökningen» finner institutet missvisande och betonar att den av den automatiska lagerökningen föranledda investeringskostnaden praktiskt taget helt faller utanför investeringsbehovet för den kommersiella verksamheten. Detta har beaktats av

1955 års oljelagringskommitté och bestyrkes av att staten lämnar stora bidrag till den nuvarande utbyggnaden. Det finns därför inga skäl att lägga kostnaden för den automatiska ökningen på de lagringsskyldiga.

Institutet understryker, att det icke kan vara riktigt att uttaga ett lika belopp per kubikmeter konsumerad vara för att täcka investeringskostnaden. Visserligen har de lagringsskyldigas representanter i 1955 års oljelagringskommitté om än med stor tvekan gått med på att de lagringsskyldiga under innevarande period skall svara för ett belopp motsvarande 4 å 5 kronor/m³. Deras andel i en fortsatt ökning av lagerhållningen bör emellertid icke göras beroende endast av den beräknade konsumtionsökningen, eftersom även andra faktorer påverkar behovet av lagerhållning i landet.

Uppfattningen att en kostnad av 4 kronor/m³ icke kan spela någon avgörande roll med hänsyn till skillnaden mellan maximi- och minimipriser under senare år är missvisande, då prisvariationen framförallt beror på ändringar i priset på importvaran och på ändringar i frakten för den försålda varan. Vidare måste frånräknas de rabatter, som regelmässigt lämnats i liden av varuöverskott. Institutet vitsordar, att en kostnad av 4 kronor/m³ utgör en mycket väsentlig del av oljeföretagens nuvarande marginal vid försäljning av eldningsolja.

Sveriges industriförbund anför sammanfattningsvis att lagringsskyldiga konsumenter under inga omständigheter bör åläggas större andel av kapitalfinansieringen än den av reservanterna föreslagna eller 40 procent av totalkostnaderna och att, om industrin ålägges deltaga i finansieringen, dess möjligheter härtill bör underlättas. Redan de löpande kostnaderna — vilka icke gjorts till föremål för utredning och otvivelaktigt kan uppgå till avsevärda belopp — innebär en belastning som dock alltfört synes kunna bäras av industrin.

I sina motiveringar framhåller industriförbundet att om man betraktar enbart den del av lagringen som berör storkonsumenterna, nämligen den oskyddade, så blir kostnadsfördelningen ännu ogynnsammare för de lagringspliktiga än enligt lagringsprogrammet i dess helhet.

Liksom reservanterna finner industriförbundet det anmärkningsvärt att den enskilda delen av kapitalanskaffningen fixerats till ett bestämt belopp innan lagringsmålet för perioden bestämts. Hyser man — såsom även kommittémajoriteten — den uppfattningen, att det allmänna skall deltaga i finansieringen, bör det allmännas ansvar bestämmas till viss procent av kostnaderna och icke enbart bli beroende av det lagringsmål som må komma att fastställas och, om detta sättes tillräckligt lågt, t. o. m. kunna bestämmas till 0. Härtill kommer, att om konsumtionstillväxten blir mindre än beräknat så ökar exempelvis kostnadsbelastningen per kubikmeter försåld vara i motsvarande mån.

Industriförbundet anser vidare att kommitténs utgångspunkt beträffande de lagringspliktiga storkonsumenternas fortsatta bidrag till finansieringen är felaktig. Det understryker att huvudförutsättningen för konsumenternas hittillsvarande deltagande i kapitalfinansieringen icke uppfyllts. Konkur-

rensförhållandena inom oljebranschen har nämligen enligt förbundet varit sådana att storkonsumenterna icke torde ha erhållit någon prisreduktion, svarande mot den kostnadsbesparing som oljedistributörerna förväntades göra genom att lagringsskyldigheten för viss kvantitet överflyttades på dem. Någon ändring i detta förhållande väntar sig icke förbundet och heller icke att konsumenterna kommer att få någon nämnvärd kommersiell nytta av den föreslagna lagerökningen. Möjligheterna att övervältra kostnaderna på konsumenterna bedömer förbundet som synnerligen begränsade, särskilt då för exportindustrin.

Vidare framhåller industriförbundet det oriktiga i att lagringspliktiga konsumenter tvingas bidra till lageruppbyggnaden med såväl energiskatt som direkta utgifter för sin andel i lagringsplikten. Samma eller liknande uppfattning redovisas också av *Kooperativa förbundet*, *Riksförbundet landsbygdens folk*, *Svenska stenkolsimportörers förening*, *Svenska petroleum institutet* och *Sveriges lantbruksförbund*. Institutet påpekar att skatten vid dess införande beräknades komma att ge årliga intäkter på omkring 375 milj. kronor varav omkring en femtedel skulle disponeras för oljelagring. Enär energiskatten för budgetåret 1962/63 beräknas till 620 milj. kronor skulle en femtedel av densamma täcka kostnaderna även för det dyraste lagringsmålet i kommittébetänkandet.

Kommerskollegium erinrar om att i samband med genomförandet av 1957 års lagstiftning beslöts såsom stöd för beredskapslagring av olja viss befrielse från beskattning avseende den vid denna tid utgående investeringsavgiften. Skäl av liknande slag och styrka kan nu anföras för en befrielse från allmän varuskatt för materiel som förvärfvas för att fullgöra beredskapslagringen. Sådan befrielse förordas jämväl av *Svenska petroleum institutet* och *Sveriges industriförbund*.

Reservanternas förslag, att staten bör garantera anskaffningen av kapital biträdes av *Kooperativa förbundet*, *Svenska petroleum institutet* och *Sveriges industriförbund* under hänvisning till befarad kapitalknapphet. *Fullmäktige i riksbanken* anser sig icke kunna göra några utfästelser beträffande möjliga emissionstillstånd i framtiden. Sådana tillstånd måste bli beroende på hur läget på kapitalmarknaden kan utveckla sig från tid till annan under inflytande av såväl utbud som efterfrågan. Även om utbudet av långfristigt kapital för närvarande synes vara i stigande, kan man icke bortse från att även efterfrågan från såväl statens och bostadsbyggandets som näringslivets sida sannolikt kommer att växa. Om det relativt balanserade läge som i dag råder på marknaden skulle komma att bestå, torde man emellertid kunna förutse, att utrymme kommer att finnas för den långfristiga finansiering som kan visa sig erforderlig för lagringsprogrammets genomförande.

Kommittéförslaget om beredskapslagringen för värmekraftverk biträdes av *vattenfallsstyrelsen*, *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap*, *centrala driftledningen* och *Svenska vattenkraftföreningen*. De två sistnämnda instanserna föreslår dessutom att tillsynsmyndigheten får rätt att på särskild begäran medgiva kraftindustrin att under torrår tillfälligt

utnyttja beredskapslagren utöver vad den 30-procentiga vinterdispensen medger. Medgivande härtill kan nu lämnas av Kungl. Maj:t exempelvis vid onormalt lång isavspärning som följd av ogynnsamma väderleksförhållanden. Sådana förhållanden i form av onormal torcka eller kyla kan innebära att värmekraftverken måste utnyttjas mer än normalt. Detta mindre sannolika behov bör då få täckas genom att beredskapslagren tillfälligt utnyttjas.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap har icke något att erinra mot kommitténs förslag i fråga om beredskapslagring för stadsgasverk, medan *kommerskollegium* anser att tillräckliga skäl saknas för att utsträcka regleringen till stadsgasverken.

Svenska gasverksföreningen och *Svenska stadsförbundet* hemställer att lagförslaget beträffande lagringsregler och lagringsmål för stadsgasindustrin icke genomföres, utan att beredskapen på området upprätthålles genom ett intimt samarbete mellan berörda myndigheter, stadsgasindustrin och gasverksföreningen. Som stöd för denna uppfattning hänvisar de båda remissinstanserna till *dels* att industrin under sin mer än 100-åriga existens varit skyldig upprätthålla en så god beredskap att konsumenterna icke utsätts för avbrott i leveranserna, *dels* att de enskilda stadsgasverken är offentliga verk och därigenom intar en särställning i förhållande till andra lagringsskyldiga. Lagren av råvaror för framställning av stadsgas har därför regelmässigt överstigit vad som är kommersiellt motiverat. Gasverksföreningen pekar i sin argumentering vidare på likheten mellan ett stadsgasverk som levererar energi för uppvärmning och varmvattenberedning samt ett ävenledes kommunalägt kraftvärmeverk som för samma ändamål levererar varmvatten eller ånga. Endast för stadsgasverket föreslår kommittén andra lagringsregler och -mål än för övriga lagringsskyldiga.

Därest den föreslagna lagringsskyldigheten för stadsgasindustrin införes, hemställer *Svenska petroleum institutet*, *Svenska gasverksföreningen* och *Svenska stadsförbundet* att samma ekonomiska principer tillämpas för denna som för övriga lagringsskyldiga. Enligt stadsförbundet föreligger inget sakligt motiv att i finansieringshänseende placera stadsgasindustrin i särställning i förhållande till näringslivet i övrigt. Man bör icke vidtaga åtgärder som försämrar konkurrenskraften för stadsgasen gentemot övriga bränsleslag. Gasverksföreningen framhåller, att även om skillnaden mellan vad stadsgasverken hittills haft i lager och de av kommittén föreslagna lagringsmålen är relativt begränsad, kan detta förhållande icke i och för sig utgöra ett motiv till att lagringsskyldighet skall åläggas stadsgasindustrin utan statsbidrag.

I fråga om de råvaror för stadsgasframställning, som enligt kommitténs förslag skall omfattas av lagringsskyldighet, erinrar *Svenska gasverksföreningen* om den strukturförändring stadsgasindustrin för närvarande genomgår genom övergång från kol till petroleumprodukter. Även om de av kommittén föreslagna speciella reglerna för denna industris beredskapslagring — vilka accepterats av föreningens styrelse under vissa förutsättningar — kan tillämpas för såväl kol som petroleumprodukter, så har det efter ytter-

ligare överväganden inom föreningen visat sig olämpligt att i övrigt jämställa de två råvarutyperna.

För oljegasverk, som helt eller delvis använder olja, varvid med olja avses samtliga för framställning av stadsgas till avsalu använda petroleumprodukter, föreslår gasverksföreningen att samma regler och lagringsmål tillämpas som för andra lagringskyldiga. I fråga om kolgasverken anser föreningen att kommittén icke beaktat, att en viss del av stadsgasförbrukningen vid ett skärpt beredskapsläge kan ersättas med koks som dessa verk själva producerar och har i lager. Den apparatur för värme- och varmvattenberedning, som finns hos abonnenterna, kan vidare enligt föreningen i stor utsträckning relativt lätt och med begränsade kostnader ställas om från gas till kokseldning. Det för en sådan omställning erforderliga materialet, de personella resurserna och transportorganisationen finns tillgängliga inom stadsgasindustrin.

Vid bestämmandet av lagringsmålen för stadsgasindustrin är det enligt gasverksföreningen nödvändigt att erforderlig hänsyn toges till att kommittén *dels* utgått från att kol och koks utom för stadsgasindustrin helt kommer att beredskapslagras av staten, *dels* vid bestämmandet av den totala energibalansen medräknat de lager av koks, som finns vid stadsgasverken. Om vidare kolgasverken icke behöver upprätthålla koksproduktion i full omfattning vid ett skärpt beredskapsläge, är dessa ej längre hänvisade till de av kommittén som specialbränslen betecknade gas- och kokskolen. Möjligheter föreligger då för dessa verk att producera den ökade kvantitet stadsgas, som kommittén föreslår, ur de av staten utan direkt kostnad för enskilda företag lagrade kolen. Även om det skulle anses önskvärt att stadsgasverken kan upprätthålla viss koksproduktion i en försörjningskris kan det dock enligt gasverksföreningen icke anses skäligt, att stadsgasindustrin belastas med de ökade lagringskostnaderna härför.

Gasverksföreningen hävdar att de av kommittén föreslagna procentsatserna i fråga om beredskapslagringens omfattning kan sänkas utan att stadsgasindustrins uthållighet minskas i förhållande till vad som beräknats för andra bränslen. Därvid hänvisar föreningen till den ransoneringsnivå som bedömts möjlig genomföra beträffande bränslen för uppvärmningsändamål och till att en ransonering av stadsgas kan införas relativt lätt och på kortare tid än kommittén förutsatt.

Kommittéförslaget att lagringen av drivmedel för jordbrukets traktorer inordnas i den allmänna beredskapslagringen biträdades av överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och Svenska petroleum institutet liksom av statens jordbruksnämnd, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund och Svenska lantmännens riksförbund. Sistnämnda instanser understryker nödvändigheten av en god spridning av lagren till viktigare jordbruksbygder.

Mot bakgrunden av den fortgående koncentreringsen av den oskyddade drivmedelslagringen anser sålunda statens jordbruksnämnd att betydelsen av en till smärre enheter spridd lagring av drivmedel är uppenbar. En ökad

lagring i farmaggregat är därför i hög grad önskvärd från beredskapssynpunkt. Enär antalet sådana cisterner ökat kraftigt utan statliga stödåtgärder och skäl saknas att antaga en försämring i detta hänseende finns det enligt nämndens mening ingen anledning att yrka på återinförande av sådana åtgärder. Nämnden betonar emellertid önskvärldheten av att sådana beredskapsåtgärder vidtages som i ett krisläge underlättar en snabb och fullständig uppfyllning av disponibelt utrymme i aggregaten.

Nämnden är vidare av den meningen att fotogentraktorerna under den tidsperiod som lagringsprogrammet avser kommer att vara av väsentlig betydelse för jordbruksdriften i händelse av avspärrning och krig. Det är därför särskilt angeläget att beredskapsbehovet av motorfotogen blir betryggande säkerställt.

Kommittéförslaget ger dock enligt nämndens uppfattning icke en tillfredsställande försörjningssäkerhet i detta avseende. Som tidigare framhållits anser nämnden att redan lagringsalternativ III innebär en begränsning av önskvärd lagring för jordbruksdriften och mot bakgrund härav kan nämnden icke biträda den ytterligare försvagning som utredningsförslaget i denna del innebär. Nämnden finner det nödvändigt att hela den för lagringsmålet beräknade kvantiteten motorfotogen täckes genom beredskapslagring av detta drivmedelsslag och icke till någon del ersätts med annat drivmedel vars användbarhet för drift av fotogentraktorer är ovisst eller förenat med betydande omställning av motorerna. Skulle en sådan fullständig lagring av motorfotogen i enlighet med det lagringsmål, som kan komma att fastställas för lagringsperioden 1963—1969, icke lämpligen kunna åläggas de lagringsskyldiga så förordar nämnden att återstående del täckes genom särskild statlig beredskapslagring.

Riksförbundet landsbygdens folk anför att i betänkandet icke angivits den tidsperiod som man avser att täcka. Tidigare har man räknat med att jordbrukets traktorer skall kunna omställas till gengasdrift inom aderton månader. Numera torde krävas en längre tidrymd med hänsyn till den utökade traktorparken. Vid bedömande av lagringsbehovet måste man också beakta att tekniska lösningar ännu icke finnes för en omställning till gengasdrift av vissa typer av dieselmotorer och att för övriga en kombination måste ske av gengas och oljegas.

Hushållningssällskapens förbund anser att lagring i farmaggregat från beredskapssynpunkt är så överlägsen lagring i större enheter att den väl uppväger den något högre kostnaden. Härför talar icke bara säkerhets- och trygghetsskäl utan också svårigheterna att i ett krisläge hålla i gång distributionen av traktorbränsle till jordbruket. Förbundet vidhåller därför sin tidigare uttalade uppfattning om lämpligheten för livsmedelsproduktionens del av en beredskapslagring av traktorbränsle i särskilda farmaggregat och i huvudsak ordnad efter tidigare tillämpade riktlinjer. Styrelsen menar vidare, att om denna lagring finge samma stöd som oljelagringen i övrigt så skulle den få en sådan omfattning, att vår beredskap på detta område blev väsentligt förbättrad. Med hänsyn till frågans betydelse

och till att den löses på bästa sätt torde jordbrukarna i mycket stor utsträckning vara villiga att påtaga sig den merkostnad, som följer med ett sådant något dyrare system. Vidare torde hushållningssällskapen allttjämt vara villiga att medverka i administrationen av detta.

Överbefälhavaren och överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap betonar i sina remissvar vikten av att lagringsberedskapen vad gäller flygdrivmedel för civilt bruk kommer i paritet med beredskapen i övrigt på drivmedelsområdet.

Uppbyggnaden av lagren av eldningsolja sker enligt *Svenska petroleum institutet* under hela sista halvåret och torde vara avslutad i början av december. Med anledning härav föreslår institutet att vintervisens lämnas redan från och med den 1 januari. *Sveriges industriförbund* framhåller att för företag, som till följd av sin geografiska belägenhet har långa isvintrar, skulle det innebära en avsevärd ekonomisk lättnad därest dispens — om hinder av utrikespolitisk natur ej möter — att taga i anspråk beredskapslagren kunde lämnas så snart isavspärningen överskred den normala tiden, sådan den kan beräknas exempelvis i anslutning till sjöfartsstyrelsens statistik över isförhållandena. Förbundet understryker också vikten av att de lagringspliktiga kan erhålla dispens att på i övrigt lika villkor i stället för olja lagra kol och koks.

Svenska petroleum institutet och *Svenska stenkolsimportörers förening* föreslår att överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap bemyndigas att i fall av force majeure lämna befrielse från oljavgift.

Motiv för en omorganisation av oljelagringsrådet föreligger icke enligt *kommerskollegium*, *Svenska petroleum institutet* och *Sveriges industriförbund*. Denna uppfattning delas också av *oljelagringsrådet* som finner det uppenbart, att även det nu föreslagna lagringsprogrammet särskilt i början av lagringsperioden för sitt genomförande kräver ingående och regelbunden kontakt mellan tillsynsmyndigheten och de lagringsskyldiga. Detta torde liksom för närvarande lämpligen ske genom överläggningar i ett råd. Att oljelagringsrådet under de senaste åren haft tämligen få ärenden utgör därför icke i och för sig något skäl att ändra rådets organisation. Härtill kommer att de lagringsskyldigas representanter i rådet hävdar, att detta också i fortsättningen bör ha en från tillsynsmyndigheten fristående ställning och ledas av en opartisk ordförande. Denna uppfattning har de statliga representanterna i rådet funnit befogad. Rådet anför även att från kostnadsynpunkt torde frågan vara skäligen betydelselös.

Av det från *Sveriges kemiska industrikontor* överlämnade yttrandet framgår att tvekan kan råda om viss olja, förbrukad som råvara i den petrokemiska industrin omfattas av lagringsplikten. Eftersom syftet med oljelagringsförordningen är att säkra energiförsörjningen understryker *Sveriges industriförbund* att anledning saknas att föreskriva tvångslagring när olja används som råvara. För undvikande av tvekan är ett uttryckligt undantag i oljelagringsförordningens 2 § motiverat.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap framhåller att administrelsen

ring av beredskapslagringen i den omfattning varom nu är fråga, icke torde kunna ske utan personalförstärkning inom överstyrelsen från och med den 1 januari 1963. Enligt överstyrelsen erfordras *dels* på bränslebyrån 1 förste byråsekreterare i lönegraden A 21 och 1 kontorist i A 9 samt 1 amanuens i reglerad befordringsgång i stället för en assistent i A 15, *dels* på cisternsektionen 1 förste byråingenjör i A 23 därvid delposten Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. kan minskas med 15 000 kronor, vilka är avsedda som arvode till teknisk personal. Årskostnaden av förstärkningen beräknar överstyrelsen till 65 000 kronor.

Departementschefen

Bränsle- och energiförbrukningen i Sverige har under den nu pågående lagringsperioden fortlöpande stigit. Från 1955 till 1960 steg den med icke mindre än 20 procent. Genom en omfattande utbyggnad av vattenfallen har vattenkraftens relativa betydelse därvid kunnat upprätthållas. Konsumtionen av inhemska bränslen har däremot successivt minskat. Ökningen av den totala bränsle- och energiförbrukningen har i förening med förskjutningen från fasta till flytande bränslen medfört en utomordentligt stark uppgång i oljekonsumtionen. Denna steg mellan 1956 och 1961 från omkring 9 milj. m³ till drygt 12 milj. m³. Denna utveckling kan förväntas fortsätta. Enligt utförda prognoser beräknas konsumtionen av flytande bränslen vid innevarande årtiondes slut ha stigit till åtminstone omkring 19 milj. m³. Genom den ökade intensiteten i oljeförbrukningen och de flytande bränslenas allt flera användningsområden kan allt större sektorer av samhället förväntas bli beroende av en jämn tillförsel av dessa bränslen.

Importens stora betydelse för vår bränsleförsörjning har framtvingat omfattande beredskapsåtgärder. Under snart tjugofem år har sålunda enligt särskilda bestämmelser olja beredskapslagrats hos näringslivet. Den ökade konsumtionen av importbränslen har därvid ansetts kräva allt större lagerhållning. En omställning till inhemskt bränsle i den mån den är möjlig vid en avspärrningssituation har härigenom blivit allt svårare att genomföra och kommer att kräva allt längre tid. Denna utveckling ökar i bränsle- och energiförsörjningshänseende det moderna svenska samhällets sårbarhet. En god beredskapslagring av importerade bränslen framstår därför som ytterst angelägen.

Det nuvarande lagringsprogrammet, som antogs år 1957, syftade till att under en femårsperiod öka lagringen av mineraloljor. De i programmet uppställda, till kvantiteten bestämda lagringsmålen för olika oljeslag kommer i stort sett att ha uppnåtts vid periodens slut i och med utgången av detta kalenderår. För den fortsatta lagringen under återstoden av 1960-talet har 1961 års oljelagringskommitté lagt fram alternativa förslag. Kommittén har därvid *dels* beräknat den lageruppsygnad som en enbart i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap skulle kräva, *dels* utarbetat tre alter-

nativa lagringsmål för att förstärka beredskapen. I samtliga tre alternativ ingår en lika stor ökning av krigsreserven. Alternativ I ger därjämte en begränsad ökning av avspärrningsreserven medan alternativ II och III innebär ytterligare påbyggnader av denna reserv. De alternativa målen återspeglar en strävan att få till stånd en större uthållighet när det gäller försörjningen på bränsleområdet. Beredskapen på detta område skulle på så sätt närmas till vad som gäller på andra beredskapsområden. Vidare utjämnas inom respektive alternativ uthållighetsgraden för de olika oljeslagen. En sådan utjämnning uppnås icke genom enbart en automatisk lagerökning. Närmare uppgifter om de oljekvantiteter, som ingår i de olika alternativa lagringsmålen, och deras fördelning på oljeslag torde få lämnas vederbörande utskott.

Då det gäller att taga ställning till lagringens omfattning under en kommande period, som bör avse åren 1963—1969, vill jag erinra om att det nuvarande lagringsmålet fastställdes jämväl under hänsynstagande till att tillgängliga resurser icke gjorde det möjligt att sikta till en kraftigare ökning av lagrens omfattning. Den lageruppbyggnad, som inleddes 1958, avsågs sålunda medföra en successiv förstärkning av beredskapen utan att denna ändå nådde en helt tillfredsställande omfattning. Mot denna bakgrund och med hänsyn till vårt lands alltmer ökade beroende av importbränslen bör lageruppbyggnaden därför enligt min mening fortsätta.

Vid remissbehandlingen har framhållits att bedömningen av lagringsbehovet bör påverkas av de förbättrade leveransmöjligheterna av olja från Väst-europa till Sverige. Denna omständighet synes mig främst ha betydelse för oljehandeln under normala försörjningsförhållanden. Vid sådana förbättrade leveransmöjligheter är det naturligt att de kommersiella lagren kan hållas vid en lägre nivå. Detta skärper givetvis å andra sidan kraven på beredskapslagring. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört och med hänvisning till den ståndpunkt remissinstanserna intagit finner jag mig böra förorda kommitténs alternativ III. Då lagringsperioden avses skola omfatta en så lång tidrymd som sju år kan emellertid lagringsprogrammet komma att behöva revideras.

Beträffande riktlinjerna för den fortsatta beredskapslagringen av olja är jag beredd förorda kommitténs förslag i den mån ej annat framgår av det följande.

Vad gäller jordbrukets traktorer finner jag det ändamålsenligt att drivmedelslagringen för dessa inordnas i den allmänna beredskapslagringen. Jordbruksnämnden har ifrågasatt att viss del av bensinlagringen för jordbrukets behov skall ersättas med motorfotogen. Detta skulle emellertid kunna medföra vissa omsättningssvårigheter. För närvarande är jag därför icke beredd förorda en sådan lösning. Jag förutsätter emellertid att överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap följer utvecklingen av lagringssituationen.

Ett område där den erforderliga beredskapslagringen hittills helt ankommit på staten är flygdrivmedlen. Enligt gällande bestämmelser är dessa

drivmedel undantagna från lagringsskyldighet. För militära behov beredskapslagras flygdrivmedel inom krigsmakten. Någon motsvarande lagring för den civila luftfartens behov under avspärning och krig förekommer däremot icke utan man är hänvisad till de kommersiella lagren inom oljehandeln. Andra lagutskottet har i sitt utlåtande (1957: 34 s. 37) över oljelagringsprogrammet 1958—1962 understrukit vikten av att utvecklingen på flygdrivmedelsområdet noga följes och att behörig hänsyn tas till de ökade krav på beredskapslagring, som kan komma att ställas till följd av den sannolika kraftiga utvidgningen av den civila inrikes luftfarten. Under hänvisning härtill har dåvarande riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap med skrivelse den 8 februari 1960 lagt fram en plan för beredskapslagring av flygdrivmedel för civil luftfart. Då jag finner det rimligt att en beredskapslagring av sådana drivmedel kommer till stånd genom statens försorg, avser jag att anmäla denna fråga i annan ordning.

I fråga om lagringsskyldigheten vid värmekraftverk anser jag att lagringsskyldighetens omfattning bör bestämmas efter speciella regler. Bränsleförbrukningen vid dessa verk kan nämligen i betydande grad växla från år till år beroende på vattentillgången vid vattenkraftverken. Jag återkommer till denna fråga vid behandlingen av erforderliga författningsändringar.

Lagringen vid stadsgasverken av de speciella bränslekvantiteter som utnyttjas för produktionen av stadsgas har hittills i allmänhet varit större än som påkallats av rent kommersiella hänsyn. Stadsgasens betydelse för energiförsörjningen inom berörda samhällen bör enligt min mening leda till att gasverkens försörjning med förgasningsbränslen säkerställas för motsvarande tidrymd som bränsleförsörjningen i övrigt under en avspärningssituation. Från stadsgasverkens sida har vid remissbehandlingen vitsordats viligheten att frivilligt sörja för en betryggande lagring av råvaror för stadsgas. Med hänsyn härtill föreslår jag icke nu någon särskild lagringsskyldighet för stadsgasindustrin. Jag förutsätter därvid, att överenskommelse träffas mellan denna och tillsynsmyndigheten om en frivillig lagring av förgasningsbränslen utöver den lagring som enligt oljelagringsförordningen kan komma att åläggas stadsgasverken upp till det av kommittén framlagda alternativet III. Tillsynsmyndigheten bör därvid tillförsäkras rätt att kontrollera stadsgasverkens uppgifter om såväl lagerhållning som försäljning. Skulle den av mig förordade lagerhållningen icke uppnås eller skulle den nedgå under vad som äsyftats torde frågan om lagringsplikt beträffande råvara för stadsgas få omprövas.

Avsikten med den nuvarande beredskapslagringen av olja har varit att tillgodose vår beredskap på bränsleförsörjningens område. Så bör alltså vara fallet. Jag är därför enig med Sveriges industriförbund och Sveriges kemiska industrikontor i deras uppfattning att olja, som förbrukas såsom råvara vid industriella processer, icke bör omfattas av den nu ifrågavarande lagringsplikten. Hänsyn härtill har tagits i förslaget till ändrad lydelse av oljelagringsförordningen. Jag förutsätter att överstyrelsen i annat sammanhang beaktar behovet av beredskapslagring för förevarande ändamål.

För att underlätta genomförandet av nu löpande lagringsprogram har möjlighet funnits för de lagringsskyldiga att i olika avseenden erhålla dispens från gällande bestämmelser. Jag anser att samma möjligheter bör stå till buds under den kommande perioden. Det av Sveriges industriförbund framförda önskemålet att lagringsskyldig får möjlighet att vid onormalt lång isavspärning tillgripa beredskapslagren utöver vad den s. k. vinterdispensen medger bör sålunda kunna tillgodoses genom tillämpning av 11 § i oljelagringsförordningen. Detsamma gäller centrala driftledningens och Svenska vattenkraftföreningens förslag beträffande kraftindustrins rätt att utnyttja beredskapslagren vid ogynnsamma väderleksförhållanden för vattenkraftproduktionen.

Inom kommittén har enighet icke kunnat uppnås i två avseenden, nämligen dels beträffande beräkningen av kostnaderna för lagringsprogrammets genomförande i vad dessa avser enhetspriset på skyddade anläggningar, dels i fråga om finansieringen av de alternativa lagringsprogrammen.

För egen del ansluter jag mig till kommittémajoritetens förslag om ett i förhållande till det nuvarande programmet oförändrat genomsnittspris vid beräkningen av kostnaderna för skyddade utrymmen inom det kommande programmet. Härvid har hänsyn tagits till utvecklingen beträffande de nytillkommande cisternernas byggnadstekniska utförande. Anordningar som icke erfordras för den avsedda beredskapslagringen bör enligt min mening icke beaktas i detta sammanhang. Vid mitt ställningstagande har jag även tagit hänsyn till det förslag om indexreglering av enhetspriset, som framlägges i det följande.

När det gäller finansieringen har majoriteten inom kommittén föreslagit att de lagringsskyldiga under alla förhållanden skall deltaga i denna med ett belopp av 60 milj. kronor. I denna fråga har meningarna varit delade bland remissinstanserna. Näringslivets organisationer har därvid anslutit sig till kommittéreservanternas uppfattning att staten borde svara för dels hela kostnaden för den skyddade lagringen, dels 60 procent av kostnaderna för den oskyddade lagringen.

Reservanterna har motiverat sitt ställningstagande med bl. a. den nuvarande fördelningen av de totala kostnaderna mellan staten och de lagringsskyldiga. I anslutning härtill vill jag erinra om att oljehandeln vid den nu löpande lagringsperiodens början åtog sig att svara för dels den automatiska kostnadsökning som en fortsatt tillämpning av 1938 års lagringsbestämmelser skulle innebära, uppgående till 25 milj. kronor per år, dels ytterligare 15 milj. kronor per år till en förstärkning av beredskapen, eller tillsammans 40 milj. kronor per år. Detta belopp skulle uttagas genom prissättningen på olja. Det genomsnittliga pristillägg, som ett belopp av 40 milj. kronor för år skulle föranleda beräknades av 1955 års oljelagringskommitté bli obetydligt, 0,5 å 0,6 öre per liter vid periodens början och 0,4 å 0,5 öre vid dess slut.

Oljehandelns av beredskapslagringen föranledda pristillägg avsågs ej belasta leveranser till de lagringsskyldiga storkonsumenterna. Dessa förvän-

tades sålunda genom ett lägre inköpspris på olja få finansieringsunderlag för sin beredskapslagring. Den lagringspliktiga industrins prissättning på sina produkter skulle sålunda ej vare sig på export- eller hemmamarknaden påverkas av kostnaderna för den beredskapslagring, som denna har att själv ombesörja. Såvitt kan bedömas har i allmänhet så ej heller skett.

Mot denna bakgrund finner jag det liksom kommittémajoriteten väl motiverat att utgå från en finansiering via priserna på 0,4 öre per liter. Det genomsnittliga årliga belopp på 60 milj. kronor, som skulle bli resultatet härav, skulle innefatta dels kostnaderna för en i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap, den automatiska lagerökningen, som beräknats till 47,3 milj. kronor per år, dels ett mindre bidrag till kostnaderna för viss ökning av beredskapen. Enligt kostnadsberäkningarna för alternativ III skulle på staten falla 52 milj. kronor per år.

I och för sig är det, såsom redan 1955 års oljelagringskommitté hävdade, rimligt förutsätta att oljehandeln svarar för hela finansieringen av oljelagringen eftersom fullgörandet av lagringsskyldighet är en av de förutsättningar som ansetts böra uppställas för handeln med olja i riket. Fram till och med 1957 låg också — bortsett från vissa bidrag till byggandet av ett antal lagerutrymmen, främst skyddade sådana, — hela det ekonomiska ansvaret för beredskapslagringen på de lagringsskyldiga. Att staten i ökad omfattning bidragit till finansieringen av det nu löpande lagringsprogrammet får ses mot bakgrund av att detta innebar en snabb uppbyggnad och förstärkning under ett begränsat antal år. Jag anser det i och för sig motiverat att sedan denna uppbyggnad slutförts det ekonomiska huvudansvaret för en oförändrad eller måttligt ökad beredskap liksom tidigare bärs av de lagringsskyldiga. En prishastning på i genomsnitt 0,4 öre per liter förefaller ej heller orimlig för den kommande lagringsperioden eftersom redan under den löpande perioden investeringskostnader för beredskapslagringen varit inberäknade i företagets finansieringsplaner med lägst detta belopp.

Jag finner det angeläget att under den kommande lagringsperioden större hänsyn än tidigare tas till att de skyddade utrymmena erhåller en från beredskapssynpunkt lämplig lokalisering. Genom kommitténs förslag att fördela den skyddade lagringen på de olika zoner i vilka landet från oljedistributionssynpunkt indelats, finner jag att såväl beredskapssynpunkter som anläggningarnas lämpliga belägenhet i kommersiellt hänseende i rimlig grad bör kunna beaktas. Helt idealisk blir givetvis inte anläggningarnas belägenhet vare sig från kommersiell eller beredskapssynpunkt. Jag finner det liksom kommittémajoriteten skäligt att de eventuella extrakostnader för varuinlagring och omsättning av lagren, som kan uppstå om vissa av de skyddade lagerutrymmena icke erhåller en från kommersiell synpunkt helt lämplig belägenhet, tas ut prismsvägen.

Med hänsyn till de skärpta lokaliseringskraven för de skyddade utrymmena anser jag att bidrag av statsmedel bör lämnas till merkostnaden för dessa. Denna merkostnad har beräknats till 51,1 milj. kronor eller 7,3 milj. kronor per år. I motsats till vad kommittémajoriteten föreslagit finner jag

det emellertid rimligt att detta statens bidrag utgår till de lagringskyldiga utöver de statliga lån som majoriteten föreslagit.

Mot denna bakgrund är jag beredd förorda att av den totala genomsnittliga årskostnaden på 112 milj. kronor för den föreslagna beredskapslagringen under perioden 1963—1969 bidrag från staten i form av ränte- och amorteringsfria lån utgår till de lagringskyldiga med 59 milj. kronor per år. Finansieringen prisivägen skulle sålunda uppgå till 53 milj. kronor per år.

Vissa remissinstanser, bl. a. Sveriges industriförbund, har gjort gällande, att de lagringspliktiga konsumenterna med hänsyn till utgående energiskatt icke borde belastas med direkta utgifter för sin andel i lagringsplikten. Bortsett från att denna ståndpunkt strider mot de principer, som redan tillämpats, vill jag understryka, att en specialdestination av energiskatte-medlen i den mening, som förordas av en del remissinstanser, aldrig åsyftats av statsmakterna. Detta framgår av de uttalanden som gjordes när energiskatten infördes 1957. Sålunda framhöll chefen för finansdepartementet bl. a. att energibeskattningen utgjorde ett led i strävandena att bryta de inflationistiska tendenserna i samhällsekonomin. Ett syfte var med andra ord att öka förutsättningarna för samhället att utan inflationsstörningar fullgöra de uppgifter, som för sin lösning kräver kollektiva insatser. Till dessa hör de för energiförsörjningen nödvändiga och på lång sikt växande basinvesteringarna. Efter införandet av den allmänna varuskatten framstår energiskatten ännu klarare än tidigare som en integrerad del av systemet av indirekta skatter.

Den ökade sårbarhet under krig och avspärrning, som den starkt stigande oljeförbrukningen medför, är baksidan av de betydande produktivitetsvinster, som denna energikälla möjliggör. Kostnaden för beredskapslagring bör därför ses som en del av kostnaderna för denna produktivitetsvinst. Någon principiellt hållbar invändning mot att låta denna kostnad även belasta oljeförbrukarna har icke framförts.

På förslag från de lagringskyldigas sida har kommittén förordat att de lånebelopp som kan komma att fastställas för genomförandet av 1963—1969 års lagringsprogram fortlöpande räknas om under hänsynstagande till pris- och kostnadsutvecklingen för olja och cisterner. Med hänsyn till den kommande lagringsperiodens längd och svårigheten att med utgångspunkt från nu rådande prisläge bedöma den framtida prisutvecklingen vill jag inte motsätta mig att de lagringskyldigas önskemål tillmötesgås och den statliga långivningen indexregleras på sätt kommittén föreslagit.

Kommitténs förslag att oljelagringsrådet omorganiseras och knytes till tillsynsmyndigheten skulle enligt min mening medföra ett förenklat förfarande och även innebära att viss likformighet vinnes i förhållande till andra rådgivande organ, som tillskapats på senare tid. Förslaget anknyter till den av 1955 års oljelagringskommitté förordade organisationen. Vid remissbehandlingen har emellertid från näringslivets sida uttalats tillfredsställelse med rådets nuvarande organisation. Med hänsyn härtill är jag icke nu beredd föreslå någon ändring på denna punkt.

Överstyrelsens för ekonomisk försvarsberedskap förslag om utökning av personalen fr. o. m. den 1 januari 1963 är jag icke beredd att nu taga ställning till, utan frågan om inrättande av nya tjänster bör tas upp först i samband med anmälan av överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64. I den mån personalförstärkningar skulle visa sig erforderliga under tiden 1 januari—30 juni 1963 synes det ökade personalbehovet kunna tillgodoses genom anställande av extra arbetskraft med anlitan­de av den i styrelsens avlöningsstat förslagsvis upptagna anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.

De föreslagna riktlinjerna för lagringsskyldigheten — innefattande lagringsprogrammet och finansieringsformen — torde böra underställas riksdagen. Därest riksdagen godkänner nämnda förslag, torde erforderliga medel i sedvanlig ordning få äskas på riksstaten för nästa budgetår.

Författningsförslagen

Kommittén har som nämnts utarbetat förslag till ändringar i gällande författningar rörande oljelagringen. De föreslagna bestämmelserna har överarbetats inom departementet och därvid underkastats vissa jämkningar av huvudsakligen redaktionell art. Vid upprättandet av förslagen har utgångspunkten varit att den nuvarande uppbyggnaden av reglerna för oljelagring i stort sett kan bibehållas för den kommande lagringsperioden. Erfarenheter från den senaste oljelagringsperioden har emellertid motiverat vissa ändringar och tillägg till förordningen om oljelagring m. m. och förordningen om oljeavgift m. m. Förordningen om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m. bör vidare ändras så att den blir tillämplig även under den föreslagna lagringsperioden.

Förslaget till ändringar i förordningen om oljelagring m. m.

1 §.

Syftet med oljelagringen har varit att säkra vår energiförsörjning. Under innevarande lagringsperiod har inom den petrokemiska industrin framkommit projekt, som innebär att oljan utnyttjas såsom råvara. Vid remissbehandlingen har hemställts att det skall klarläggas att olja använd såsom råvara icke omfattas av lagringsplikten. Då målsättningen för vår oljelagring alltså är att trygga landets energibehov, har genom en jämkning i författningens inledande bestämmelse utmärkts att lagringsskyldigheten avser mineralolja för energiförsörjning och sålunda icke omfattar olja, som förbrukas såsom råvara.

2 §.

I denna paragraf anges i första stycket de olika slag av petroleumprodukter, som omfattas av lagringsskyldigheten. Föreliggande förslag innebär, att den gällande gruppindelningen bibehålls utom i ett avseende. Redan under

perioden 1958—1962 har det med hänsyn till användningsområdet befunnits lämpligt att i en grupp sammanföra eldningsolja 1 och 2. Författningstexten har ändrats i överensstämmelse härmed. Gruppen övriga slag av eldningsolja omfattar därför enligt förslaget alla övriga kvaliteter av sådan olja. Beträffande bensingruppen föreslås i sak ingen ändring. Liksom hittills skall bensin för tekniskt bruk såsom industri-, extraktions- eller laboratoriebensin icke inrymmas under denna grupp. Detta framgår emellertid tydligare om uttrycket motorbensin införes i författningstexten. Detta uttryck ansluter också till varuslagsbenämningen i gällande tulltaxa.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf skall oljor, tillhörande en och samma grupp, anses likvärdiga. Inom gruppen fotogen ingår motorfotogen samt eldnings- och lysfotogen. Förbrukningen av motorfotogen minskar år från år under det att tendensen beträffande eldningsfotogen är den motsatta. Det är önskvärt att kunna få särskilt lagringen av olika fotogenkvaliteter i görligaste mån anpassad till beredskapsbehoven. Kommittén har i sådant syfte föreslagit att Kungl. Maj:t skulle ges möjlighet föreskriva en procentuell fördelning av lagren på olika kvaliteter inom grupperna. Det av kommittén åsyftade resultatet kan emellertid uppnås genom det i paragrafen upptagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att förordna om annan gruppindelning, då så finnes erforderligt.

4 §.

Tillsynsmyndigheten bestämmer årligen före den 1 juli lagringsmängden för envar lagringsskyldig. För närvarande kan, om den lagringsskyldige ett år ej alls eller ej i tid lämnat vederbörliga uppgifter till tillsynsmyndigheten för lagringsskyldighetens bestämmande, icke efter den 1 juli beslutas att han skall hålla lager under det nästkommande året. Då någon lagerkvantitet ej blivit bestämd för den lagringsskyldige, kan ej heller oljeavgift uttas av honom. Enda påföljd, som kan drabba den försumlige, är böter. Såsom kommittén funnit är de nuvarande reglerna otillfredsställande. Till paragrafen torde därför böra fogas ett nytt stycke av innebörd, att tillsynsmyndigheten även efter den 1 juli skall kunna bestämma lagrehållningen för den, som försummat sin uppgiftsplikt. Det torde vara tillfyllest, därest tillsynsmyndighetens befogenhet i detta hänseende får utövas intill utgången av det år, varunder lagringsskyldigheten skall fullgöras. Beräkningen av lagringsmängden bör ske jämlikt den allmänna regeln i 7 § och tillämpade fördelningsgrunder. En konsekvens av regeln blir emellertid att det av Kungl. Maj:t enligt paragrafens första stycke uppställda lagringsmålet kommer att överskridas. Av praktiska skäl låter det sig nämligen knappast göra att i efterhand ändra övriga lagringsskyldigas åligganden. Det kan med utgångspunkt från hittillsvarande erfarenheter dock antas, att de beslut tillsynsmyndigheten får att fatta efter den 1 juli varje år, icke kommer att avse några större bränslekvantiteter. För den lagringsskyldiges vidkommande blir följden att han icke kan komma i åtnjutande av eventuellt statligt lån för det kalenderår tillsynsmyndighetens beslut avser samt att han blir skyldig erlägga oljeavgift.

7 § 2 mom.

Genom ett tillägg till paragrafens andra moment ges Kungl. Maj:t rätt att föreskriva andra grunder för beräkning av basmängd för kraftindustriens värmekraftverk (kondens- och gasturbinverk). Härigenom erhålles möjlighet att dämpa inverkan på lagringsskyldigheten av årssvängningarna i förbrukningen. Dessa kraftverk är lagringsskyldiga i den mån de är stora förbrukare av olja. Anläggningarnas karaktär av reservkraftverk för mötande av främst tillfälliga toppbelastningar samt vattenbrist vid vattenkraftverken, gör det önskvärt att medelsförbrukningen av bränsle under basperioden korrigeras med hänsyn till värmekraftverkens andel i landets totala kraftproduktion under en 10-årsperiod.

8—9 §§.

Olja, för vilken lagringsplikt föreligger, bör lämpligen förvaras av den lagringsskyldige i utrymmen, som han förfogar över, på sätt som är godtagbart ur kontrollsynpunkt. Förslaget innebär en skärpning av nuvarande bestämmelser, som ger den enskilde lagerhållaren möjlighet att uppdra åt annan att för hans räkning fullgöra lagringsskyldigheten. Jag har emellertid funnit det vara ur beredskapssynpunkt angeläget att den rådande friheten att inlagra olja hos annan begränsas. Avsikten är således att under kommande lagringsperiod den lagringsskyldige skall begagna sig av egna eller av honom eljest disponerade lagerutrymmen. Tillsynsmyndigheten skall dock, när särskilda skäl föreligger, på ansökan kunna medge en lagringsskyldig rätt till inlagring. Detta framgår av föreslagen ändring i 9 § första stycket. Sådana skäl torde exempelvis föreligga, när en nytillkommen lagringsskyldig icke har möjlighet att inom rimlig tid färdigställa egna lagerutrymmen. Vidare synes kraftproducent böra få möjlighet att inlagra hos annan sådan producent i enlighet med centrala driftledningens förslag. Jag förutsätter även, att i vissa fall generell dispens skall kunna meddelas. Sådant dispens synes närmast böra ifrågakomma för oljehandelsföretag, som samtidigt är reguljär importör av olja. I de fall dispens meddelas från inlagringsförbudet skall dock oljeavgift icke utgå. Detta kan utläsas av 9 § andra stycket oljelagringsförordningen jämfört med 2 § förordningen om oljeavgift m. m.

Förläggningen av nytillkommande skyddade lagerutrymmen bör ske på sätt tillsynsmyndigheten under beaktande av beredskapskraven föreskriver. En regel av detta innehåll har därför upptagits i 8 §.

14 §.

Enligt denna paragraf äger tillsynsmyndigheten för kontroll inhämta erforderliga uppgifter om försäljning, förbrukning och införsel av olja; däremot ej i fråga om lager. Detta har av kommittén ansetts vara en brist i den nuvarande förordningen, eftersom möjlighet ej föreligger att i förekommande fall erhålla lageruppgift vid andra tidpunkter än i 13 § sägs. Jag delar kommitténs uppfattning och föreslår därför att författningstexten ändras så att lageruppgift kan infordras, när så anses erforderligt.

Övergångsbestämmelser

Den nya lagringsperioden avser tiden 1963—1969. Författningsändringarna bör därför träda i kraft den 1 januari 1963. De som redan nu är lagringsskyldiga får sin lagringskvantitet för år 1963 bestämd under innevarande år. I 4 § föreslagen ändring torde därför icke böra äga tillämpning på lagringen under år 1963. Under sistnämnda år skall lagringsmål och lagringsmängder för år 1964 fastställas. De nya reglerna i 8 §, som begränsar möjligheterna för lagringsskyldig att genom inlagring hos annan låta denne fullgöra lagringsskyldigheten, torde icke böra tillämpas under år 1963.

Förslaget till ändringar i förordningen om oljeavgift m. m.

2 §.

Enligt gällande bestämmelser skall oljeavgift erläggas av den som erhållit dispens från lagringsskyldigheten liksom av den som utan dispens försummar att hålla lager. I båda dessa fall har tillsynsmyndigheten bestämt den kvantitet vederbörande skall lagra. Såsom framgått av motiveringen till 4 § förordningen om oljelagring m. m. anser jag, att oljeavgift skall uttas även av den, som genom underlåtenhet att lämna föreskrivna uppgifter icke fått lagringsskyldighet bestämd i vanlig ordning. För sådan lagringsskyldig skall tillsynsmyndigheten även under lagringsåret kunna fastställa vad han skall hålla i lager. Dessa fall inrymmes under paragrafens första stycke b). Till samma stycke har fogats en bestämmelse, som möjliggör uttagande av oljeavgift av den, som inlagrar olja hos annan utan att ha erhållit vederbörlig dispens härför. Av första stycket a) kan motsättningsvis utläsas, att oljeavgift ej skall utgå, därest den lagringsskyldige fått dispens från inlagringsförbudet.

3 §.

Oljeavgifterna har i förslaget reviderats med hänsyn till rådande oljepriser och kostnader för byggande av lagringsutrymmen.

Oljeavgift torde böra utgå med 35 kronor för motorbensin, 31 kronor för fotogen, 26 kronor för motorbrännolja, 24 kronor för eldningsolja 1 och 2 samt 25 kronor för övriga slag av eldningsolja, allt beräknat efter kubikmeter och år. Då fråga är om skyddad lagring, skall enligt förslaget avgiften liksom för närvarande förhöjas med sex kronor.

5 §.

Enligt gällande förordning beräknas oljeavgift för brist i oljelager efter en schematisk metod. Har brist yppats vid granskning av den lagringsskyldiges uppgift om lagerställning en viss dag, skall bristen anses ha uppkommit vid ingången av den kalendermånad, då uppgiften enligt förordningen om oljelagring m. m. skulle ha inkommit. Upptäcks däremot brist vid inspektion av oljelager eller vid granskning av den lagringsskyldiges handelsböcker eller affärshandlingar, anses bristen ha inträtt med den kalender-

månad då kontrollen skett. Bristen anses vidare bestå i oförändrad omfattning från nämnda tidpunkter till dess efter meddelat föreläggande rättelse skall ha skett.

Granskningen av att den lagringsskyldige håller föreskriven mängd olja i lager sker med ledning av de uppgifter över lagren, som han varje månad skall tillställa tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten företar vidare genom särskild revisor fortlöpande stickprovskontroll av lageruppgifterna genom avstämning av desamma mot den lagringsskyldiges bokföring. Härutöver må erinras om att tillsynsmyndigheten enligt förordningen har möjlighet att vid sidan om den rutinmässiga kontrollen föranstalta om särskild undersökning av lagerhållningen genom inventering och besiktning. I det fall kontroll av lageruppgifterna sker jämväl genom särskild avstämning mot den lagringsskyldiges bokföring, kan det hinna förflyta en månad innan brist blivit konstaterad. Det kan också tänkas att en i uppgiften konstaterad brist vid avstämningen visar sig vara större. Enligt gällande bestämmelser är det tveksamt, om oljeavgift i sådana fall kan tas ut redan från den månad, då uppgiften skolat lämnas. Kommittén, som hyst den uppfattningen att i dylika fall oljeavgift bör utgå för sagda månad, enär kontrollen skett i direkt samband med uppgiftsgranskningen, har föreslagit sådan ändring av paragrafen att den nuvarande oklarheten i förordningen undanröjs. Jag tillstyrker vad kommittén i detta hänseende föreslagit.

Övergångsbestämmelser

Förordningen torde böra träda i kraft samtidigt med förordningen om ändring i förordningen om oljelagring m. m. För år 1963 bör dock oljeavgift uttas med nu gällande belopp. Stadgande härom har intagits i övergångsbestämmelserna.

Förslaget till ändringar i förordningen om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

I syfte att underlätta genomförandet av nuvarande lagringsprogram har i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m. föreskrivits vissa förmånligare avskrivnings- och värderingsregler i beskattningshänseende beträffande skyddade lagringsanläggningar och beredskapslager. Dessa bestämmelser föreslås skola gälla även för den nu föreslagna lagringsperioden och avse skyddade anläggningar, som färdigställes till och med det beskattningsår för vilket taxering sker år 1973.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels godkänna de riktlinjer rörande beredskapslagring av olja, som jag förordat i det föregående;

Kungl. Maj:ts proposition nr 194 år 1962

dels ock antaga förslag till

- 1) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m.;
- 2) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344) om oljeavgift m. m.; samt
- 3) förordning om ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Christina Gartz